

*0: EK
*1: 2009-2010
*2: 30
*3: WordXP
*4: 30ste vergadering
*5: Dinsdag 1 juni 2010
*6: 13.30 uur
**

Voorzitter: Van der Linden

Tegenwoordig zijn 67 leden, te weten:

Asscher, Van de Beeten, Bemelmans-Videc, Benedictus, Van den Berg, Biermans, De Boer, Böhler, Doek, Dölle, Dupuis, Duthler, Eigeman, Elzinga, Engels, Essers, Flierman, Franken, Goyert, De Graaf, Hamel, Haubrich-Gooskens, Hendrikx, Hermans, Hillen, Ten Hoeve, Hofstra, Holdijk, Ten Horn, Huijbregts-Schiedon, Janse de Jonge, Van Kappen, Kneppers-Heijnert, Koffeman, Kox, Lagerwerf-Vergunst, Laurier, Leijnse, Leunissen, Van der Linden, Linthorst, Meindertsma, Meulenbelt, Meurs, Noten, Putters, Reuten, Rosenthal, Schaap, Schouw, Schuurman, Slager, Slagter-Roukema, Swenker, Sylvester, Tan, Terpstra, Thissen, Tiesinga, Vedder-Wubben, Vliegthart, De Vries, De Vries-Leggedoor, Werner, Westerveld, Willems en Yildirim,

en mevrouw Huizinga-Heringa, minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, en de heer Klink, minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,

alsmede mevrouw Van der Burg en de heer Ten Hoopen, initiatiefnemers.

**

*N

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Smaling en Quik-Schuijt, wegens verblijf buitenslands;

Van Driel, wegens verblijf buitenslands in verband met deelname aan de Parlementaire NAVO Assemblée;

Peters, Broekers-Knol en Van Bijsterveld, wegens verblijf buitenslands in verband met deelname aan de COSAC;

Strik, wegens bezigheden elders.

**

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

*B

!Beëdiging plaatsvervangend griffier!

Aan de orde is **de beëdiging van een plaatsvervangend griffier der Kamer.**

De **voorzitter**: Mevrouw Petter is in het gebouw der Kamer aanwezig teneinde de voorgeschreven eden af te leggen.

Ik verzoek de griffier, haar binnen te leiden.
**

Nadat mevrouw Petter door de griffier is binnengeleid, legt zij in handen van de voorzitter de voorgeschreven eden af.

De **voorzitter**: Ik feliciteer u als eerste van ganser harte met de aanvaarding van deze functie. Tijdens de nu volgende schorsing hebben de leden de gelegenheid om mevrouw Petter te feliciteren.
**

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst die in de zaal ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.
**

(Deze lijst is, met de lijst van besluiten, opgenomen aan het einde van deze editie.)

*B

!Hamerstukken!

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Wijziging van de Wegenverkeerswet 1994 in verband met de aanpassing van de vorderingsprocedure en de invoering van het alcoholslotprogramma (31896);**

- **het wetsvoorstel Samenvoeging van de gemeenten Bodegraven en Reeuwijk (32243);**

- **het wetsvoorstel Samenvoeging van de gemeenten Lith en Oss (32244);**

- **het wetsvoorstel Samenvoeging van de gemeenten Margraten en Eijsden (32245);**

- **het wetsvoorstel Wijziging van diverse wetten op of in verband met het terrein van VWS, teneinde wetstechnische gebreken te herstellen en andere wijzigingen van ondergeschikte aard aan te brengen (Reparatiewet VWS 2010) (32364).**

Deze wetsvoorstellen worden zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

*B

!Stemmingen!

Aan de orde zijn de **stemmingen** in verband met **het voorstel van wet van de leden Ten Hoopen, Slob en Van der Burg tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht, de Leegstandwet, en enige andere wetten in verband met het verder terugdringen van**

kraken en leegstand (Wet kraken en leegstand) (31560).

(Zie vergadering van 18 mei 2010.)

De **voorzitter**: Ik heet de heer Ten Hoopen en mevrouw Van der Burg, twee van de initiatiefnemers, en de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport die namens de regering bij deze stemming aanwezig is, van harte welkom.

Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen vooraf.

**

*N

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Voorzitter. De fractie van de Partij van de Arbeid acht het onbegrijpelijk dat de initiatiefnemers de bezwaren van bestuurders van grote gemeenten hebben genegeerd en zijn doorgegaan met hun wet waarvoor niet of nauwelijks draagvlak bestaat bij degenen die hem moeten uitvoeren. Wel vinden wij het een goede zaak dat politie en justitie snel en daadkrachtig kunnen optreden tegen kraken en krakersgeweld. Het instrumentarium uit deze wet zal daaraan echter geen bijdrage kunnen leveren. Eerder valt te vrezen voor het tegendeel.

Kraken is op dit moment al strafbaar, zij het dat aan deze strafbaarstellingen enige beperkingen zijn gesteld. De zin om in dit bestuurlijke evenwicht in te grijpen door kraken onder alle omstandigheden in de criminele sfeer te trekken en tegelijk de strafmaat voor geweldloos kraken fors te verhogen, ontgaat ons. Ook ontgaat ons het verband tussen het in stelling brengen van meer strafrechtelijk geschat tegen kraken en het optrekken van een kast bestuurlijke instrumenten tegen leegstand van kantoorruimten. De minister van Justitie, noch de initiatiefnemers, hebben ons van nut en noodzaak van beide maatregelen kunnen overtuigen. Daarom zal onze fractie tegen het wetsvoorstel stemmen.

*N

Mevrouw **Meulenbelt** (SP): Voorzitter. De SP-fractie heeft in het proces van het behandelen van dit wetsvoorstel de initiatiefnemers enige keren gevraagd of zij konden onderbouwen wat de urgentie van deze nieuwe wet is. Wij vinden dat dit volstrekt onvoldoende is gebeurd. Wij hebben niet aangetoond gezien wat de urgentie van deze wet is. Wij nemen waar dat alles wat er mis kan gaan met kraken al is beantwoord met de bestaande wetten. Er is geen enkel bewijs geleverd en het is zelfs niet aannemelijk gemaakt dat met deze wet de leegstand zal verminderen. Integendeel, de leegstand zal toenemen. Wij vinden het buitengewoon verdrietig dat op dit moment ook heel veel initiatieven die te goeder trouw zijn, de nek wordt omgedraaid. Wij vragen ons zeer af wat de zin ervan is dat nu duizenden mensen van de ene dag op de andere worden gecriminaliseerd.

Wij zullen dus tegen dit wetsvoorstel stemmen.

*N

De heer **Hofstra** (VVD): Voorzitter. De VVD-fractie vindt kraken een onaanvaardbare aantasting van eigendom, eigendomsrecht en eigendomsrechten. Daarom zijn wij voor een kraakverbod, van rechts naar links, van beneden naar boven, overal en altijd.

Wij hebben wel op onderdelen van de wet aarzelingen. Ten eerste hebben wij enige zorg hoe lang het duurt voor het laatste kraakpand in Nederland verdwijnt. Toen wij de regering vroegen hoe lang dat zou duren, kwam daar een kwinkslag op terug. Wij zitten niet te wachten op een veel te lange gedoogperiode.

Ten tweede achten wij dit wel een belangrijk onderdeel van de leegstandsbestrijding, doch per saldo onvoldoende effectief. Wij zien meer in specifieke versoepelingen van het huurrecht en in specifieke versoepelingen van bouw- en gebruiksvoorschriften. Dan zal de leegstand als sneeuw voor de zon verdwijnen.

Wij moeten dus een afweging maken, maar per saldo zijn wij duidelijk voor deze wet. De VVD-fractie stemt voor.

*N

De heer **Janse de Jonge** (CDA): Voorzitter. Het voorstel kan in twee onderdelen worden gezien. Het eerste onderdeel betreft de strafbaarstelling van kraken van woningen en bedrijfsruimten. Het gaat om de invoering van een algeheel kraakverbod. Daar komt bij dat het voorstel tijdens de behandeling is aangevuld met een wettelijke grondslag om op strafvorderlijke wijze over te gaan tot ontruiming. Daarmee voorziet het voorstel in een leemte die onder andere is geconstateerd door de Hoge Raad op 9 oktober 2009. Mijn fractie kan instemmen met dit onderdeel van het wetsvoorstel.

Het tweede deel van het wetsvoorstel, aangaande de bestrijding van leegstand, heeft van mijn fractie meer kritiek gekregen. Wij zien de voorstellen als te complex en bureaucratisch. Ook na het debat van 18 mei blijft de vraag hangen of hier sprake is van een authentieke gemeentelijke taak. Bij ons eindoordeel betrekken wij echter ook het feit dat de voorgestelde regeling facultatief is. Op 25 mei heeft de minister van VROM met de marktpartijen een akkoord bereikt over de aanpak van leegstand van kantoren. In september volgt een gezamenlijk actieprogramma. Gezien de inhoud van dit akkoord hoopt en verwacht mijn fractie veel van deze aanpak. Het voorliggende wetsvoorstel staat deze aanpak niet in de weg.

Dit alles overziende zullen de leden van de CDA-fractie voor het voorstel stemmen.

*N

De heer **Engels** (D66): Voorzitter. Ik leg mijn stemverklaring tevens af op verzoek van en

namens de fracties van de Partij voor de Dieren en de OSF.

Het wetsvoorstel draagt naar het oordeel van onze fracties niet bij aan een evenwichtige ontwikkeling van onze rechtsorde. Het is een onnodige regelgevingsreflex op een weinig substantieel maatschappelijk probleem en bevat onvoldoende aanknopingspunten voor effectieve uitvoering en handhaving. Om die reden zullen onze fracties tegen het wetsvoorstel stemmen.

In stemming komt het wetsvoorstel.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van het CDA, de ChristenUnie, de SGP en de VVD voor dit wetsvoorstel hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is aangenomen.

**

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

*B

!Elektronische informatie-uitwisseling in de zorg!

Aan de orde is de behandeling van:

- de brief van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport van 6 mei 2010 over de behandeling van het wetsvoorstel Wijziging van de Wet gebruik burgerservicenummer in de zorg in verband met de elektronische informatie-uitwisseling in de zorg (31466, letter H);

- de brief van de Eerste Kamercommissie voor VWS/JG van 18 mei 2010 aan de Voorzitter van de Eerste Kamer inzake voorstel ex artikel 73 Reglement van Orde van de Eerste Kamer der Staten-Generaal (31466, letter I).

De **voorzitter**: Ik heet de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport nogmaals van harte welkom in de Eerste Kamer. In verband met een eerder ingediende motie is het woord kort aan mevrouw Slagter-Roukema.

**

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Voorzitter. Op 28 oktober 2008 is in deze Kamer een motie ingediend om tandartszorg voor illegalen vanwege de te verwachten behandelingsonmacht onder medisch noodzakelijke zorg te laten vallen. Deze motie is aangehouden na de toezegging van de minister om hier nader onderzoek naar te laten verrichten. Inmiddels is uit de correspondentie met de minister gebleken dat hier ruimschoots en serieus aandacht aan wordt besteed. Ik wijs in dit verband onder meer op de door het CVZ uitgebrachte Monitor Regeling financiering zorg illegalen van 7 april 2010, waarin het CVZ op bladzijde 14 meldt dat tandartszorg voor illegalen als het voornaamste knelpunt van de huidige regeling wordt ervaren en daarom met bijzondere aandacht wordt gemonitord.

De indieners van de motie hebben daarom besloten om de motie in te trekken, onder dankzegging aan de minister voor zijn inspanningen.

De **voorzitter**: De aangehouden motie-Slagter-Roukema c.s. (31249, letter E) is ingetrokken.

**

De beraadslaging wordt geopend.

Voorzitter: De Vries

*N

Mevrouw **Dupuis** (VVD): Voorzitter. Om te beginnen wil ik in al het gewoel rondom het epd toch nog een keer opmerken dat de VVD-fractie in principe voorstander is van verbeteringen in de deels elektronische informatieverstrekking en -verwerving tussen huisartsen onderling, tussen huisartsen en apotheken, tussen artsen en ziekenhuizen en, niet te vergeten, tussen patiënten en artsen. Maar niet op de manier van het door de minister voorgestelde epd.

Graag wil mijn fractie een aantal opmerkingen maken over de gang van zaken en de stand van zaken rondom wetsvoorstel 31466 over het epd. Aanleiding voor deze opmerkingen is de brief van de minister van 6 mei 2010. De achtergrond echter betreft onze groeiende onvrede over de aanpak van de minister inzake dit wetsvoorstel.

Wij constateren diverse zaken die wij ongewenst dan wel ongepast achten, om redenen die ik zal toelichten. Volgtijdelijk zijn het de volgende zaken.

Ten eerste: de door de minister gevolgde procedure inzake de weigering door burgers van deelname aan het epd, zoals die plaatsvond in november 2008. De daarbij gegeven informatie blijkt achteraf onjuist te zijn. Bovendien vindt de VVD-fractie dat burgers geen inspanningen zouden moeten hoeven plegen om hun recht op privacy uit te oefenen. Ook was de procedure slordig: de brieven waren niet op naam gesteld en in de praktijk blijkt de brief velen niet eens bereikt te hebben, zoals mijzelf ook niet. De brief is bovendien verzonden op een moment dat onzeker was hoe de beide Kamers der Staten-Generaal op het wetsvoorstel zouden reageren. Deze gehele actie was voorbarig.

Ten tweede. Het tweede punt dat de VVD-fractie betreurt is het volgende. Na aanvaarding van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer -- overigens onder voorwaarden waaraan nog steeds niet is voldaan, namelijk de mogelijkheid voor patiënten om inzage te hebben in hun dossier -- is de minister voortgegaan met het ontwikkelen en doorzetten van het wetsvoorstel. Dit terwijl de instemming van Eerste Kamer ver weg was. Hier, in onze Kamer, werd steeds duidelijker dat er bij nader inzien, op grond van nieuwe feiten en op grond van elders op vele plaatsen in de samenleving ontstane kritiek, steeds meer bezwaren zijn tegen diverse cruciale aspecten van

het wetsvoorstel. De VVD-fractie in de Tweede Kamer heeft bijvoorbeeld geëist dat het wetsvoorstel niet in werking mocht treden als de inzage van de patiënt in zijn eigen dossier niet goed was geregeld. Het lijkt me voor de hand liggend dat de VVD-fractie in de Eerste Kamer toeziet op implementatie van deze eis, maar er is op dat punt nog niets gebeurd. De minister gaat gewoon zijn eigen gang.

Ten derde. Überhaupt negeert de minister de vele kritiek en bezwaren die na aanneming van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer van vele kanten mede op grond van nieuwe bevindingen zijn en nog steeds worden ingebracht tegen een landelijk epd met het design zoals voorgesteld in wetsvoorstel 31466. Juristen, ICT-deskundigen, artsenuitvoeringsorganisaties, ja, zelfs de bouwers van het systeem hebben allerwegen duidelijk gemaakt dat het voorgestelde systeem mank gaat op vele aspecten. De minister gaat gewoon door. Hoe is dit mogelijk? Is dit departement wel een lerende organisatie of is het tunneldenken zo algemeen dat er gewoon niet meer naar de beide Kamers en naar de samenleving geluisterd wordt?

Ten vierde. Twee expertmeetings in de Eerste Kamer hebben aangetoond dat op cruciale punten onder experts verschil van mening bestaat over de eventuele "winst" c.q. het doel van een landelijk epd, over de veiligheid of onveiligheid, over de mogelijkheid of onmogelijkheid van correctie van fouten door patiënten, over een gebrek aan helderheid over juridische aansprakelijkheid of juist niet, over een gebrek aan toezicht of juist niet, over de soort invulling en verdere uitvoering van het epd. Deed de minister daar iets mee? Niet dat wij weten.

Dan is er ten slotte de brief van 6 mei jongstleden. Hieruit blijkt dat de minister aan het novelleren is geslagen. Als dat het geval is, is het dan niet praktisch en ook staatsrechtelijk in orde om met de Eerste Kamer, waarin zich al langere tijd een redelijke consensus voor een andere constructie aftekende met een behoorlijke meerderheid, te overleggen over welke wensen er nog meer zijn? Waarom kan deze minister niet over zijn schaduw heen springen?

Wij stellen vast dat de minister van VWS is verzand in tunneldenken. De VVD-fractie vat de gang van zaken op als een bewijs van minachting van het parlement. Dat is nog eens extra duidelijk geworden toen de minister het op 18 mei nodig vond om de voorzitter van de commissie VWS aan te spreken op de in zijn ogen "schandelijke" handelwijze van de Eerste Kamercommissie voor VWS, die met een overgrote meerderheid, die trouwens steeds groter is geworden, niets anders probeert dan ons land te behoeden voor een volkomen onnodige uitglijer. Gezien deze feiten van de kant van de Eerste Kamercommissie, hoezo "schandelijk"?

De moties stel ik eventueel straks aan de orde, na de beantwoording van de minister in eerste termijn. Aan het eind van mijn inbreng stel ik vast dat de VVD-fractie de gang van zaken bij dit wetsvoorstel in hoge mate betreurt. Wij zijn bedroefd en verontrust.

*N

Mevrouw **Tan** (PvdA): Voorzitter. Vorige week dinsdag in het pinksterreces vond in deze zaal een boekpresentatie plaats. Ex-collega professor Willem Witteveen presenteerde "Het wetgevend oordeel" aan de minister van Justitie in aanwezigheid van onder anderen enkele Eerste Kamerleden. Over het centrale thema "Hoe kan het parlement zijn democratische rol beter vervullen" had collega Kim Putters van de PvdA het in zijn commentaar onder andere over de kloof tussen beleid en uitvoering in het wetgevingsproces. Collega van de Beeten van het CDA, ook als commentator aanwezig, stuurde de volgende dag als voorzitter van de Commissie voor Justitie over de mail zijn versie van de brief aan de regering over voorhangen van gedelegeerde wetgeving. Het zijn deze twee thema's: de kloof tussen beleid en uitvoering enerzijds en anderzijds de delegatiepatronen, de bevoegdheidsverdeling tussen parlement en regering, die voor de PvdA-fractie centraal staan in dit debat.

De Tweede Kamer heeft op 19 februari vorig jaar het epd-wetsvoorstel goedgekeurd met inachtneming van een aantal voor ons essentiële amendementen van Omtzigt en Vermeij over zeggenschap van de patiënt, te stellen eisen aan regionale epd's, toegangsverboden voor verzekeraars, arbo- en verzekeringsartsen en een zware nahangprocedure voor aan de regering gedelegeerde bevoegdheden via AMvB's. In de memorie van antwoord van 4 september vorig jaar werd niet op alle gevraagde onderdelen voldoende uitsluiting gegeven. Ten aanzien van de controle op de projectorganisatie en de kostenontwikkeling van het landelijk schakelpunt (LSP) wordt per september 2009 bijvoorbeeld gemeld dat tot januari van dat jaar 90 mln. is ingezet zonder aanduiding van actuele kosten en ramingen voor de toekomst, om nog maar te zwijgen van extra kosten voor de gevraagde centrale regie voor patiënten in het epd. Niettemin hebben wij in deze Kamer met z'n allen gekozen voor een eigen nadere informatievergaring in twee expertbijeenkomsten, waar mevrouw Dupuis al naar verwees, alvorens over te gaan tot een tweede ronde schriftelijke vragen aan de regering.

De gang van zaken rond dit dossier is naar het oordeel van de PvdA-fractie onnavolgbaar. Zo zijn in de loop der tijd diverse doelen die met het epd gediend zouden zijn, langsgekomen.

Ten eerste zouden er op grote schaal fouten door worden voorkomen. In de nota van toelichting worden 19.000 gevallen van verkeerde medicatie per jaar genoemd. Daarmee zou een belangrijke bijdrage worden geleverd aan de patiëntveiligheid. Het eindrapport Hospital Admissions Related to Medication (HARM) wijst echter uit dat problemen vooral met allerlei andere factoren te maken hebben, los van dossiers en het epd.

Ten tweede zou het epd noodzakelijk zijn voor de acute zorg in de ambulance of de Spoedeisende Hulp (SEH). Ook in de rondetafelconferentie in de Eerste Kamer op 22 maart jongstleden kwam naar voren dat er bij hoge nood geen tijd is om dossiers op te vragen plus dat

er spanning dreigt te ontstaan tussen hetgeen de arts ter plekke constateert en de inhoud van het dossier.

Ten derde zou waarneming door huisartsen niet zonder het epd kunnen, maar tijdens beide bijeenkomsten in de Eerste Kamer werd gewezen op de implicaties van het verschil tussen feitelijke gegevens, zoals over medicatie, en meer diagnostische informatie. Voor het duiden van het laatste moet men elkaar kennen, zoals binnen de regio. Daar komt bij dat artsen geneigd zullen zijn bepaalde informatie niet vast te leggen als zij weten dat alle dossiers breed toegankelijk zijn.

Ten vierde zou het belang van het epd vooral liggen in de bijdrage aan de marktwerking. Zo zou een patiënt uit Heerlen in de behandelkamer van een specialist in Delfzijl via het LSP zijn dossier kunnen laten overseinen van Heerlen naar Delfzijl. Maar hoe zal dat uitwerken als er geen mondeling overleg is tussen die specialisten? En als dat mondeling overleg nodig is, wat is dan de meerwaarde boven elektronisch versturen van het dossier door de ene aan de andere specialist?

Niet alleen over de doelen is verwarring ontstaan, maar ook over de gang van zaken in de huidige praktijk. Uit steekproeven van het College bescherming persoonsgegevens bleek dat instellingen zowel op het punt van de beveiliging als op het informeren van burgers volledig de wet overtraden. Wat ze uitwisselen is niet duidelijk, niet gestandaardiseerd of geüniformeerd. Naar schatting staan al zo'n 7 à 8 miljoen mensen geregistreerd in deze regionale systemen met onduidelijke regimes. Niet alleen is dus onduidelijk welke beroepsbeoefenaren toegang hebben tot het systeem, bovendien is de vraag of patiënten deugdelijk om toestemming is gevraagd voor registratie in deze regionale epd's. Alles begint erop te wijzen dat voor het op orde brengen van die systemen op korte termijn landelijke normering en standaardisering nodig is.

De essentiële amendementen van de leden Omtzigt en Vermeij over de centrale positie van de patiënt en het uitsluiten van toegang voor bepaalde beroepsgroepen staan haaks op de huidige praktijk. Dat geeft alle aanleiding tot verontrusting bij de PvdA-fractie in deze Kamer in het verlengde van de inbreng van onze collega's van de PvdA-fractie in de Tweede Kamer. Wij kunnen niet verhelelen dat bij ons inmiddels grote twijfels zijn gerezen over de vraag of dit wetsvoorstel de oplossing kan bieden voor het concrete probleem van de communicatie in de zorgpraktijk. In de huidige vorm behelst het landelijk epd een elektronische snelweg via het landelijk schakelpunt waarlangs een selectie van gegevens -- nu zijn dat het medicatiedossier en huisartsenwaarneemdossier -- opvraagbaar zijn. Via het LSP kunnen met het BSN van een patiënt diens gegevens uit decentrale dossiers worden opgevraagd, de zogenaamde pullfunctie. Maar waar de sector vooral behoefte aan blijkt te hebben is de zogenaamde pushfunctie: een netwerk waarlangs met inachtneming van de wettelijke voorschriften digitaal communicatieverkeer, het aan elkaar verzenden van dossiers, tussen beroepsbeoefenaren mogelijk is. Ons wordt

eindelijk duidelijk dat het in feite voor 95% gaat over veilig communiceren en niet over het opvragen van patiëntgegevens uit bestaande medische dossiers. Momenteel is een aantal regionale berichtensystemen operationeel met een groot bereik in de zorgsector. Volstrekt onzeker is of aansluiting op het LSP van die regionale systemen de benodigde verbetering in de regulering van het elektronisch verkeer conform WGBO, BIG en Wet bescherming persoonsgegevens tot stand kan brengen. Verder is volstrekt onzeker in hoeverre dit opweegt tegen de enorme nadelen van een grootschalig landelijk systeem.

Voorzitter: Van der Linden

Mevrouw **Tan** (PvdA): Het gaat dan over kwaliteit van gegevens, betrouwbaarheid, beveiliging -- de studie van de UvA door G. van 't Noordende wijst op het ontbreken van basale veiligheidskleppen -- privacy en vooral de meerwaarde versus risico's voor de uitvoering. Zo langzamerhand is immers bekend, dat hoe meer (soorten) gebruikers betrokken zijn, hoe meer wensen en stapelingen van complexe technieken gaan plaatsvinden, met alle gevolgen van dien voor de effectiviteit en efficiency van de uitvoering. Daar komt nog bij dat de kwetsbaarheid van grote systemen voor storing en uitval vele malen groter is. Daar komt de kostenfactor bovenop: wat zijn de totaal geraamde ontwikkelingskosten van het LSP en hoeveel -- er zijn schattingen van 40% van de eenmalige kosten -- moet daarvan jaarlijks worden gereserveerd voor het onderhoud?

Kortom, het is maar zeer de vraag hoe de beperkte toegevoegde waarde van zo'n landelijk systeem zich verhoudt tot de grote onzekerheden en risico's. Wat nodig is zijn landelijke standaarden voor dossieropbouw en landelijk vastgelegde criteria ter waarborging van patiëntenrechten, tuchtrechtlementen en beveiliging. Dat kan adequaat met regelgeving over randvoorwaarden voor van onderop vanuit de praktijk ontwikkelde regionale systemen met deugdelijk toezicht en hoeft niet langs een omweg via een landelijk systeem.

De heer **Franken** (CDA): Ik heb een vraag ter verduidelijking. Mevrouw Tan vindt landelijke regelgeving dus wel noodzakelijk. Zij heeft gezegd dat regionale systemen zich ontwikkelen. Zij heeft niet gezegd dat dit slecht is, ook niet zozeer dat dit goed is; ik neem eigenlijk het laatste aan uit haar benadering. Begrijp ik goed dat mevrouw Tan landelijke regelgeving rondom communicatiestandaarden van belang vindt?

Mevrouw **Tan** (PvdA): Ik heb zonet gezegd dat wij op dit moment vinden dat de standaardisatie en de criteria nodig zijn en dat onze inzet is dat dit heel goed via regelgeving zou kunnen. Dat is iets anders dan wanneer het via zo'n landelijk grootschalig systeem zou moeten waarbij wij heel veel nadelen zien die nauwelijks opwegen tegen de voordelen. Uniformering is nodig en is mogelijk via regelgeving.

Voorzitter. Op dit punt gekomen heeft de PvdA fractie ervoor gekozen aan te dringen op een zo snel mogelijke plenaire behandeling. Er was bij ons, in tegenstelling tot andere fracties, geen behoefte meer aan een tweede ronde schriftelijke vragen. Toen kwam de brief van de minister d.d. 6 mei 2010. Daarin deelt de minister mee dat hij het wetsvoorstel aanpast in reactie op adviezen van de Raad van State over strafbaarstelling van misbruik, over de zichtbaarheid van afscherming van gegevens en over het uitsluiten van toegang van verzekeraars tot het epd. De PvdA-fractie vindt dit majeure kwesties die inderdaad de nodige aandacht behoeven. Maar wat is nu de stand van zaken? De minister geeft aan dat er de nodige tijd mee gemoeid zal zijn, maar noemt geen termijn. Bovendien is de vraag welke procedure de minister voor ogen staat. Zal zo'n gewijzigd wetsvoorstel niet opnieuw aan de Tweede Kamer dienen te worden voorgelegd? Wat heeft dat voor gevolgen, niet alleen voor de doorlooptijd, maar vooral voor de wettelijke status van het epd? Alle afspraken over zware nahang ten spijt, rijst toch de vraag welke werkzaamheden rond het epd staatsrechtelijk nog verantwoord zijn onder deze omstandigheden. Daarom is er alle reden voor een indringende vraag aan de minister: hoe gaat u het wetgevingsproces met inbegrip van termijnplanning inrichten?

De Kamer heeft onlangs in de commissie voor Justitie beraadslaagd over gepaste en ongewenste toepassing van delegatievormen in de wetgeving. Ik verwees daar al naar toen het ging over de brief waar de heer Van de Beeten zich over gebogen heeft. In november 2009 heeft de Kamer aan de Raad van State voorlichting gevraagd over voorhang van gedelegeerde wetgeving. In reactie hierop bevestigt de Raad van State de visie van de regering. Een AMvB kan weliswaar pas in werking treden nadat ook deze Kamer het wetsvoorstel heeft aanvaard, maar de voorhangtermijn kan beginnen na aanvaarding door de Tweede Kamer. Kern van het verschil van inzicht zit in het uitgangspunt dat na aanvaarding in de Tweede Kamer geen wijzigingen meer worden aangebracht en dat daarmee de wettelijke marges voor gedelegeerde wetgeving vastliggen. Dat gaat naar onze mening echter voorbij aan de bevoegdheden van de Eerste Kamer. AI heeft deze Kamer geen recht van amendement, het is toch genoegzaam bekend dat zij wel de mogelijkheid heeft tot het uitlokken van een novelle, een toezegging of een nadere toelichting over interpretatie of wijze van uitvoering. Ook kan de Kamer een oordeel uitspreken via een motie. Bovendien bevestigt de Raad van State de opmerking van de Eerste Kamer dat behandeling in deze Kamer aanleiding kan zijn tot wijziging van de delegatie. Bij het epd-wetsvoorstel heeft de Tweede Kamer in een amendement de "zware nahang" geïntroduceerd. De minister zelf wees op het novumkarakter van dit amendement. De PvdA-fractie vraagt zich af of dit tot een wezenlijke wijziging in de invloed van het parlement zal leiden of dat het uiteindelijk een vorm van "symbolisch pleisters plakken" zal worden. Zouden de huidige delegatiepraktijk en de visie van de Raad van State in dezen geen

aanleiding moeten zijn tot nadere beraadslaging door het parlement, de beide Kamers, over gewenste en ongewenste delegatie? Hierop krijgen wij graag een reactie, niet alleen van de woordvoerders van de andere fracties, maar ook van de minister. Kan hij hierop een visie geven aan de hand van de concreet ontstane situatie rond het epd?

Onze verontrusting over de tot dusverre ingeslagen weg legt wat ons betreft extra nadruk op de kernvraag in dit debat naar de juridische status van het epd op dit moment en de implicaties daarvan voor allerlei activiteiten en werkzaamheden in dat kader. Hier komen dan de bij aanvang genoemde twee hoofdthema's bij elkaar: beleid en uitvoering in combinatie met delegatie. De bevindingen die uit de expertbijeenkomsten in deze Kamer naar voren zijn gekomen, roepen bij ons kritische vragen op over de kwaliteit van dit wetgevingsproces. Het wekt verwondering dat pas zo laat in het proces een dusdanige raadpleging van deskundigen heeft plaatsgevonden dat zulke fundamentele inzichten eerst nu boven tafel zijn gekomen. Had dit niet veel eerder moeten gebeuren? Is hier sprake van een proces waarbij de wetgever er onvoldoende in is geslaagd het beleid op de uitvoering te laten aansluiten? De vicepresident van de Raad van State betoogde in zijn laatste jaarverslag nog dat juist de inhoudelijke kennis van beleidsvelden op de ministeries hard achteruitholt.

Dat roept ook specifieke twijfels op over de kwaliteit van de systeemontwikkeling van het landelijk schakelpunt. Is dit ICT-project niet te zeer benaderd vanuit de technologische en juridische expertise, met gebrek aan afstemming op de zorginhoudelijke praktijk? Bij dit soort projecten is naadloze aansluiting bij de uitvoeringspraktijk immers essentieel en gebrek daaraan fataal. In navolging van de Algemene Rekenkamer waarschuwde Actal (Adviescollege toetsing administratieve lasten) begin mei van dit jaar voor ICT-mislukkingen waarmee veel geld verloren gaat. Zijn aanbevelingsbrief bevat de al vaker gehoorde waarschuwing aan de overheid. Automatiseringsprojecten lopen ernstige vertraging op omdat ze te complex en onoverzichtelijk worden. Het ontbreekt aan voldoende kennis van zaken en een strakke regie om een project tot een succesvol einde te brengen. Deze constatering in combinatie met de ontstane impasse in de voortgang van het proces doet ons vrezen voor onomkeerbare processen met te grote financiële risico's, als wij niet ingrijpen in de uitvoering volgens de huidige delegatiepraktijk.

Kortom, wat is de stand van zaken nu? Er is van alles in beweging: het waarom verandert, het veld zit niet stil, er doen zich gewenste en ongewenste praktijken voor, het landelijk systeem is in ontwikkeling en het wetgevingsproces stagneert. Het tijdspad is onduidelijk en over een week zijn er ook nog landelijke verkiezingen. Dus rijst de vraag: mag dit wel zo doorgaan? Is dit geen voortdurende uitvoeringstrein, die op een autonoom spoor terecht is gekomen met als eindstation een parlement dat het nakijken heeft

naar torenhoge investeringen met twijfelachtig rendement?

Wij zien de reactie van de minister, maar ook het commentaar van de andere woordvoerders van de fracties, met extra grote belangstelling tegemoet.

*N

De heer **Franken** (CDA): Voorzitter. Toen de commissie VWS besloot met de minister te beraadslagen over een aantal recente ontwikkelingen met betrekking tot wat wel de wet epd wordt genoemd, schoot mij een bekende dichtregel te binnen: "tussen droom en daad staan wetten in de weg en praktische bezwaren".

De droom begint bij minister Els Borst in de jaren negentig, die constateerde dat de zorg nogal achterliep met het toepassen van ICT. Zij heeft toen de hulp ingeroepen van de Raad voor de Volksgezondheid en Zorg (RVZ). De RVZ bepleitte in het door minister Borst omhelsde rapport drie onderling samenhangende maatregelen: invoering van een chipkaart, verzameling van alle relevante informatie over patiënten in één elektronisch dossier en gebruikmaking van de elektronische snelweg. Deze snelweg moet de zorgverlener in staat stellen via de zorgchip toegang te krijgen tot voor de zorg relevante informatie die elders aanwezig is in de elektronische (deel)dossiers.

Vervolgens zijn er doelstellingen geformuleerd voor wat men "het" epd is gaan noemen, te weten:

- centralisatie: zorgen dat de informatie die her en der over een patiënt beschikbaar is, verzameld wordt en vanaf elke plek in Nederland toegankelijk is;
- efficiëntie: papieren rompslomp vermijden, zoals het heen en weer sturen van verwijsbrieven, onderzoeksresultaten en recepten, en voorkomen dat onderzoeken dubbel worden uitgevoerd;
- foutreductie: de kans verkleinen op een verkeerde diagnose of behandeling, door vast te leggen wat een patiënt mankeert of gebruikt, in verband met het voorschrijven van medicijnen die elkaar bijten of waarvoor de patiënt allergisch is;
- kwaliteitsverbetering: door diagnoses en behandelingen gestructureerd vast te leggen kan beter worden beoordeeld wat het effect is van een bepaalde behandelwijze;
- kostenbesparing: minder papierwerk, vermijden van dublures in onderzoek, minder medische missers, zoals medicatiefouten, en eenvoudiger voorschrijven van gelijkwaardige maar goedkopere middelen.

Ziehier een droom met hooggestemde verwachtingen.

De daad, de uitvoering, bleek nogal gecompliceerd. Automatisering is nu eenmaal geen panacee. Bij de studiefinanciering, de politie-informatie, het C2000-systeem, hebben we gezien dat er veel voetangels en klemmen zijn en dat de kosten gemakkelijk de pan uitrijzen. Automatisering is, als het om patiëntgegevens gaat, ook geen sinecure. Patiëntgegevens betreffen lijf en leden en kunnen zodoende het verschil tussen leven en dood

uitmaken. Daarnaast is privacy juist in de gezondheidszorg een niet te onderschatten factor: patiënten moeten er volledig op kunnen vertrouwen dat hun artsen, specialisten, apothekers en verplegers buitengewoon discreet met hun gegevens omspringen en dergelijke gegevens niet zomaar aan niet-BIG-bevoegden ter beschikking stellen. Er bleken dan ook nogal wat "praktische bezwaren". De zorgpasproef die in de jaren 2001 en 2002 in de regio Eemland is gedaan, toonde aan dat centralisatie niet werkt. Er kwam een andere aanpak: een "Google voor patiëntinformatie", waarbij je in decentrale, lokale medische dossiers zoekt. Inmiddels zijn er veel regionale netwerken ontwikkeld, waarmee met een meer of mindere mate van tevredenheid wordt gewerkt. Centralisatie -- en zeker in de zin van centrale opslag -- is, gelukkig, als doel verlaten.

Er is nu alleen een landelijk schakelpunt in het vizier, dat niet meer en niet minder is dan een index waaruit valt af te leiden waar zich welke medische gegevens bevinden, een telefoonboek en voor speciale toepassingen een verwijzindex met behulp waarvan een zorgaanbieder bepaalde gegevens die op een andere locatie beschikbaar zijn, indien nodig en wanneer de patiënt daarvoor zijn toestemming geeft, kan gebruiken. Het is een instrument dat je enigszins zou kunnen vergelijken met het Inlichtingenbureau voor de sociale diensten.

Bovendien zijn er in het veld belangrijke ontwikkelingen geweest. Men heeft daar uiteraard niet stilgezeten. Enerzijds zijn er behoeften onderkend en uitgewerkt zoals bij het EMD en het waarneemdossier voor huisartsen, anderzijds zijn al werkende weg bezwaren gerezen en heeft men daarvoor naar oplossingen gezocht. Voor de uitwisseling van gegevens tussen arts en specialist en apotheker wordt op regionaal niveau doorgaans al goed gewerkt. Wij moeten ons er ook van bewust zijn dat veel dokters elektronisch met elkaar communiceren. Voor zover dat per onbeschermd e-mail gebeurt -- dat is een feit; ik kan dat uit eigen wetenschap verklaren -- is daar wel enige regulering dan wel normering op landelijk niveau nodig. Dat geldt trouwens ook voor de opzet en de beveiliging van regionale systemen, waarvan er verschillende zijn die vanuit ICT-standpunt als "houtje-touwtjesystemen" zijn aan te merken.

De praktische bezwaren die aan het licht zijn gekomen, leiden echter niet alleen tot bijstelling van het gedroomde doel van hetgeen men "het" epd is gaan noemen. Dat is een verkeerde en verwarringwekkende naam, want het gaat in de discussie niet om het dossier van een patiënt, maar om een communicatiestandaard, een standaard voor berichtenverkeer, en een bepaalde datastructuur, een gegevensmodel. Maar die bezwaren leiden ook tot bijstelling van de wet, die het kader schept voor de elektronische informatie-uitwisseling in de zorg. Wij willen dat die informatie-uitwisseling een onderdeel is van verantwoorde zorg van goede kwaliteit.

Nu heeft deze Kamer bij de behandeling van dit wetsvoorstel een expertmeeting georganiseerd, waarbij wij als leden van de Kamer in gesprek zijn

geweest met deskundigen en vertegenwoordigers van het veld. Daarbij is gebleken dat de wet zoals die nu voorligt op diverse onderdelen niet meer adequaat is. Ook is er overleg geweest van de minister met de koepels, waarvan de resultaten zijn neergelegd in de uitgangspuntennotitie van 28 oktober 2009, waaruit blijkt dat alle koepels een akkoord hebben bereikt met de minister over de invoering van het landelijk epd-systeem.

Uit al deze activiteiten blijkt dat de ook bij de minister bestaande opvattingen over "het" landelijk epd zijn "opgeschoven"; ik gebruik dit woord op eigen initiatief. Zo valt onder meer te constateren:

- dat de nadruk meer op "regionaal" rust dan op "landelijk";
- dat het LSP niet meer en ook niet minder is dan een verwijzingsindex met een gestandaardiseerd communicatieprotocol;
- dat de inbreng van professionals ten aanzien van de datastructuur bepalend is. Het gaat immers om een elektronisch professioneel dossier. Een, thans elektronisch, patiëntendossier is al voorgeschreven bij de WGBO in artikel 7:454 BW sinds midden jaren negentig;
- dat alle, ook de regionale, systemen "CBP-proof" moeten zijn.

De vragen die in het nader voorlopig verslag zijn gesteld, geven een uitwerking aan deze constatering. De minister heeft geantwoord dat hij een aantal wijzigingen voorbereidt, die naar onze inschatting bepalend zijn voor het wetsvoorstel zoals dat nu voorligt, omdat ze in de richting lijken te gaan die mijn fractie wenselijk voorkomt. De minister heeft gemotiveerd en gespecificeerd aangegeven dat hij onze vragen nu nog niet concreet kan beantwoorden, omdat hij ten aanzien van een aantal onderwerpen nader onderzoek noodzakelijk acht en bovendien het wetsvoorstel wil wijzigen naar aanleiding van een tweetal adviezen van de Raad van State.

Mijn fractie vindt dat de minister de ruimte moet hebben om onze vragen te beantwoorden ...

De **voorzitter**: Mevrouw Tan.

**

De heer **Franken** (CDA): ... nu ik de ruimte aan mevrouw Tan mag geven, tenminste de voorzitter mij de gelegenheid geeft om mevrouw Tan te antwoorden.

De **voorzitter**: Nee, mevrouw Tan had al het woord gekregen.

**

Mevrouw **Tan** (PvdA): De PvdA is op haar beurt nieuwsgierig, nu de heer Franken namens zijn fractie uiteenzet waar de meningsvorming zich daar op dit moment bevindt. Staat de CDA-fractie regelgeving en standaardisering via een wetgevingstraject voor, of houdt zij toch vast aan de elektronische weg?

De heer **Franken** (CDA): Regelgeving moet plaatsvinden via een wet. Mevrouw Tan is er

ongetwijfeld goed van op de hoogte dat ook de banken het wat dat betreft niet alleen afkonden. Op een gegeven moment is er regelgeving vanuit de centrale overheid gekomen, om ervoor te zorgen dat al die regionale, bedrijfsmatige ontwikkelingen zo op elkaar werden afgestemd, dat men kon werken. In mijn betoog heb ik een richting aangegeven, geen heel concreet antwoord. We willen namelijk van de minister allerlei dingen horen. Wij kunnen pas een keuze maken als wij zijn antwoorden hebben.

Mevrouw **Tan** (PvdA): Het gaat om de vraag of de CDA-fractie er net als die van de PvdA van uitgaat dat met regelgeving kan volstaan. Of blijft zij van mening dat dat langs elektronische weg moet, via een landelijk systeem?

De heer **Franken** (CDA): Ik denk dat het moeilijk is om die scheiding te maken. Ik mag natuurlijk niet citeren uit eigen werk, maar hierover heb ik wel eens wat gepubliceerd. De machinecode schrijft gedrag voor, en omgekeerd. Dat kan niet van elkaar worden gescheiden. Als je een bepaalde datastructuur wilt opzetten en een communicatiestandaard wilt vaststellen, moet je daarvoor regels geven. Maar die kunnen alleen maar werken via de informatica.

De heer **Engels** (D66): Ik heb genoteerd dat het voorstel in de ogen van de CDA-fractie niet langer adequaat is en dat ook de opvatting van de minister is opgeschoven. De meest schokkende mededeling is dat de voorgestelde wijzigingen tegemoet komen aan de wensen van de CDA-fractie.

De heer **Franken** (CDA): Nee, zo heb ik het niet gezegd.

De heer **Engels** (D66): Het is mijn samenvatting.

De heer **Franken** (CDA): Die is niet juist.

De heer **Engels** (D66): Als ik een samenvatting geef, is die per definitie juist. Hoe stelt de CDA-fractie zich het wetgevingstraject voor als er wijzigingen komen? De Grondwet stelt dat een door de Tweede Kamer vastgesteld wetsvoorstel niet meer kan worden gewijzigd. Hoe gaan wij dat rechtsstatelijk en democratisch regelen?

De heer **Franken** (CDA): U maakte de indruk mij te citeren, maar dat gebeurde niet juist. Uw samenvatting is -- dat wil ik graag aanvaarden -- heilig, maar dan zijn mijn woorden zoals die zijn uitgesproken dat ook. Het zijn alleen onvergelijkbare grootheden. Ik heb inderdaad gezegd dat er punten zijn op grond waarvan wij de huidige stand van zaken met betrekking tot de wetgeving niet meer adequaat vinden. Verder heb ik gezegd dat ik er rond voor uitkom -- graag een bevestiging van de minister -- dat er een "opschuiving" heeft plaatsgevonden. Dat woord heb ik niet zonder reden in de richting van mevrouw Tan als een eigen initiatief benadrukt. Ik wil wel gezegd hebben dat ik me heel erg heb ingespannen

om erachter te komen hoe het werkelijk in elkaar zit. Daarom heb ik het initiatief genomen voor de twee expertmeetings, waar ik buitengewoon plezierig met de collega's heb mogen samenwerken. Dan komen er dingen naar voren die niet in de Handelingen staan, en die ook geen deel uitmaken van andere onderdelen van de parlementaire geschiedenis. Ik denk dat hierover nog bilateraal overleg tussen de koepels en de minister is. Over de kant die het opgaat heb ik slechts gezegd dat uit de brief van 6 mei blijkt dat er wijzigingen worden voorbereid. Ik weet nog niet hoe die wijzigingen eruitzien, maar het feit dat ze in deze vorm worden gepresenteerd, geeft ons een vermoeden dat het een goede kant opgaat. In hoeverre dat een voldoende kan kwalificeren, weet ik echter nog niet. U bent mij op dit punt in feite voor, want ik zou de alinea hierover juist gaan voorlezen. Misschien vindt u het goed dat ik die alinea eerst voorlees, want dan kunnen wij dit punt makkelijker vaststellen.

De voorzitter: Leest u die inderdaad voor als u verwacht dat u de vraag van de heer Engels daarmee kunt beantwoorden.

**

De heer Franken (CDA): Gaarne.

Mijn fractie vindt dat de minister de ruimte moet hebben om onze vragen te beantwoorden. Ik doel daarmee overigens op de 30 vragen van de meerderheid van de Kamer in het nader voorlopig verslag. Het bieden van die ruimte is gewoon een correcte omgangsvorm, die in ons staatsrecht past. Bovendien moet de minister het voorstel kunnen aanpassen naar aanleiding van de commentaren die in deze Kamer aan de orde zijn gesteld. Hiermee komt de minister immers tegemoet aan veel kritiek uit de samenleving. De discussie in deze Kamer kan pas verdergaan wanneer wij weten wat er op het menu staat, zodat blijkt of daadwerkelijk aan die kritiek is tegemoetgekomen. Dat is mijn antwoord op de vraag van de heer Engels.

De heer Engels (D66): Ik herhaal dan toch mijn vraag. Als de minister er straks inderdaad blijkt van geeft dat hij voornemens is wijzigingen op het wetsvoorstel aan te brengen, hoe moeten wij dat dan in de ogen van de CDA-fractie aan de vork steken, gelet op de grondwettelijke bepaling dat een hier voorliggend voorstel niet meer gewijzigd kan worden? Betekent dat dan niet dat wij een heel andere route moeten volgen? Dat is mijn vraag.

De heer Franken (CDA): Er liggen nu vragen voor de minister. Hij moet daarop antwoorden en vervolgens kunnen wij zeggen wat wij verder willen. Meer kan ik u daar niet op antwoorden. Ik kan niet anders dan het herhalen: zolang onze vragen niet beantwoord zijn, kunnen wij niet verder. Wij wachten dus op de minister.

Mevrouw Slagter-Roukema (SP): Als voorafje constateer ik dat collega Franken zich de vader van de expertmeeting noemt ...

De heer Franken (CDA): Nee, ik zei "vele vaders".

Mevrouw Slagter-Roukema (SP): Ja, maar ik voel mij in ieder geval wel een moeder. Volgens mij was het één groot gezinsproject. Daarom denk ik dat het niet aangaat om onszelf hiervoor op de schouder te kloppen of iets dergelijks. In die zin wil ik het corrigeren. U kennende, bedoelde u het ook zo.

De heer Franken (CDA): Zo bedoelde ik het inderdaad. Ik wil die eer beslist niet monopoliseren, zeker niet voor mijzelf.

Mevrouw Slagter-Roukema (SP): Dat dacht ik al. Het gaat helemaal niet om de erekrans, maar om de vraag welk voorstel er nu komt. We hebben al geconstateerd dat er kennelijk wijzigingen komen. Ik denk dat er inderdaad nog een discussie moet zijn over de manier waarop het staatsrechtelijk allemaal zit. In mijn bijdrage kom ik daarop straks ook nog terug. Ik wilde collega Franken verder vragen hoe hij aankijkt tegen het proces in het land. Er gebeurt in het land namelijk van alles, zonder dat er een wettelijke basis is. Bovendien blijkt dat er een gewijzigde wettelijke basis komt. Hoe oordeelt de heer Franken over de doorgaande uitrol? Zorgaanbieders krijgen namelijk nog steeds de uitnodiging om aan te sluiten op een systeem waarvan misschien niet eens duidelijk is of het daadwerkelijk het definitieve systeem zal zijn.

De heer Franken (CDA): U bent natuurlijk zeer goed thuis in medische literatuur. Ik houd zelf de ICT-literatuur redelijk bij. Daarin lees ik bijna wekelijks van een zeker ongeduld bij zorginstellingen. Zij willen eindelijk een communicatiestandaard hebben, maar die komt er steeds niet. Daarom gaan zij zelf aan de slag. Ik heb aan den lijve ondervonden dat medische gegevens zomaar, per onbeschermd e-mail, worden verzonden. Ik vind daarom dat er wel wat normering voor nodig is.

Mevrouw Slagter-Roukema (SP): Ik denk dat die discussie breed gevoerd moet worden. Het gaat mij nu echter om de uitrol vanuit het Nictiz en het landelijk schakelpunt. Dit wetsvoorstel legt namelijk juist de wettelijke basis voor het landelijk schakelpunt.

De heer Franken (CDA): Ik wil graag de visie van de minister hierop horen voordat ik een oordeel daarover geef.

Mevrouw Dupuis (VVD): Naar aanleiding van de opmerkingen van mevrouw Slagter ben ik hevig gaan twifelen aan mijn herinnering. Dit komt slechts zelden in mijn leven voor, want meestal kloppen mijn herinneringen wel. Nu ben ik echter verrast, omdat de heer Franken zegt dat hij van begin af aan al grote vragen had. Mij is altijd het tegendeel geworden. Laat ik nu echter concreet ingaan op de huidige situatie. Ik heb gisteravond om 23.00 uur een bericht van een apotheker ontvangen over informatie over de migratie -- een

andere dan men zou denken -- van OZIS naar de nieuwe standaarden van het LSP, het landelijk schakelpunt. Hier wordt dus gewerkt aan een systeem dat gebaseerd is op een wetsvoorstel dat nog moet worden aangenomen. Kennelijk is het helemaal niet meer van belang dat het landelijk schakelpunt in de Eerste Kamer nog kan sneuvelen. Wat vindt de heer Franken van die informatie? De apothekers zijn er blijkbaar mee bezig om op korte termijn te migreren naar de nieuwe standaard voor aansluiting op het landelijk schakelpunt. Wat betekent dit, als het landelijk schakelpunt niet gerealiseerd wordt? Ik hoor namelijk bij de heer Franken inmiddels ook niet meer zoveel enthousiasme hiervoor.

De heer **Franken** (CDA): De eerste opmerking van mevrouw Dupuis ging over haar herinneringsvermogen. Ik maak daarover natuurlijk alleen lovende opmerkingen. Toch vraag ik haar om in het voorlopig verslag nog eens te kijken naar de inbreng van het CDA. Zij zal zien dat mijn fractie heel concrete en kritische vragen naar voren heeft gebracht. Ik mocht zelf de pen voeren voor een belangrijk gedeelte daarvan. In zoverre is er nu niets nieuws gekomen. Ik sta hier dus net zoals ik hier eerder stond bij de behandeling van dit dossier.

Mevrouw Dupuis sprak verder over brieven van interessante mensen die zij 's avonds thuis krijgt. Ik heb daar geen weet van. Ik draag bovendien geen kennis van die ontwikkelingen in de praktijk. Het is van belang dat de minister zich hierover uitlaat. Ik kan daar niets over zeggen, want ik ken de betekenis van dergelijke schrifturen niet.

Nu wij hier toch een gesprek met de minister hebben, wil ik van de gelegenheid gebruikmaken om hem te vragen of er ten gevolge van een amendement niet een duidelijke onjuistheid in het wetsvoorstel is opgenomen met het bepaalde in artikel 13 ha. Dit artikel ontzegt weliswaar de zorgverzekeraar de toegang tot het LSP en andere zorginformatiesystemen en verbiedt de verwerking van gegevens uit die systemen, maar stelt daarop een uitzondering vast voor zover deze toegang of verwerking noodzakelijk is voor de uitvoering van de zorgverzekeringen of voor de wettelijke taak van die zorgverzekeraars. Welke gegevens hiermee bedoeld zijn, wordt aangegeven bij AMvB.

Het betreffende verbod is naar de mening van mijn fractie overbodig, omdat de toegang tot de bedoelde zorginformatiesystemen volgens de wet -- terecht -- uitsluitend is toegestaan aan personen met een behandelrelatie. Met de uitzondering op het verbod in de laatste zinsnede van artikel 13 ha, lid 1 wordt de kring van toegangsgerechtigden buiten de BIG-bevoegden getrokken. Dit is toch niet de bedoeling?

Ten slotte spreek ik de verwachting uit dat de minister, omdat hij bij de in het vooruitzicht gestelde wijzigingen blijk geeft aan kritiek tegemoet te komen, met ons de hoofdlijn aanhoudt dat het vastleggen, beheren, stroomlijnen en coördineren van informatie wel een noodzakelijke voorwaarde is

voor verantwoorde zorg van goede kwaliteit, maar niet een voldoende voorwaarde. Dit is niet belangrijker dan daadwerkelijk kijken, voelen en luisteren. Informatiemanagement is een aanvulling op concreet zelfstandig onderzoek. Wij vertrouwen erop dat de informatiesystemen niet worden opgetuigd met steeds meer functionaliteiten, verwachtingen en eisen. Wij gaan ervan uit dat de medicatiedossiers en de huisartsdossiers stapsgewijs worden uitgebreid met onderzoeksresultaten en medicatiegegevens. Daarbij zal het oog gericht blijven op de patiënt en niet op de technodroom van managers en beleidsmakers.

*N

De heer **Van den Berg** (SGP): Voorzitter. Ik spreek namens de SGP en de ChristenUnie.

De minister maakt een pas op de plaats voordat in deze kamer inhoudelijk wordt gesproken over de verdere ontwikkeling van het elektronisch patiënten dossier (epd). Voor het zover is moet nog heel wat onderzocht worden, zo blijkt nu uit de brief van de minister. Voor onze fracties is het nog steeds niet zo duidelijk hoe landelijke standaarden te ontwikkelen zijn, welke gegevens daarbij moeten worden geregistreerd en hoe je interpretatieverschillen kunt voorkomen. Prof. Van Bommel wijst er naar onze mening terecht op dat het in de gezondheidszorg niet alleen gaat over objectieve gegevens, maar veelal ook over subjectieve gegevens zoals anamneseklachten van de patiënt en vooral interpretaties door de arts, diagnose, prognose en behandelplannen, zoals het voorschrijven van geneesmiddelen, en operatieve interventies. Wanneer een arts gebruikmaakt van een door een andere arts verzamelde patiëntgegevens, zo vervolgt prof. Van Bommel, moet hij of zij niet alleen vertrouwen kunnen hebben in objectieve gegevens, maar ook in subjectieve gegevens en interpretaties. Hier ligt volgens prof. Van Bommel een knelpunt. Daarbij moet volgens hem grondig worden nagedacht over het regelen van de verantwoordelijkheden bij conflicterende gegevens, uiteenlopende interpretaties en fouten in de behandeling.

Ook Zorgverzekeraars Nederland is van mening dat de gestandaardiseerde registratie van medische gegevens bij zorgaanbieders en de randvoorwaarden om deze eenduidig te kunnen interpreteren, nog zorgen baren. Over zorg gesproken, voorzitter. Graag willen we van de minister vernemen hoe hij denkt met deze kritiek om te gaan. Meer specifiek vragen wij de minister of hij de zorgen van ZN en prof. Van Bommel deelt.

De overheid heeft telkens grote problemen bij megaprojecten. Dat geldt voor het boren ten behoeve van een metro en de aanleg van een hogesnelheidslijn, maar vooral ook voor ICT-projecten. Met de regelmaat van de klok worden wij geconfronteerd met het feit dat groots opgezette ICT-projecten waaraan soms jaren is gewerkt, vervolgens moeten worden stopgezet. We denken bijvoorbeeld aan een 16,6 mln. kostend ICT-project van het ministerie van VROM. Maar ook andere

departementen kampen met deze problemen bij ICT-projecten. Ook waren er ernstige problemen bij de Belastingdienst.

De Algemene Rekenkamer concludeerde dan ook enkele jaren geleden dat onrealistische politieke ambities, de behoefte om complexe problemen snel op te lossen en gebrek aan kennis over de technische mogelijkheden de belangrijkste redenen zijn dat ICT-projecten bij de overheid mislukken. De heer Verhoef, voorzitter van de ISPG, stelt op basis van deel B van "Lessen uit ICT-projecten bij de overheid", een rapportage van de Algemene Rekenkamer opgesteld in opdracht van de Tweede Kamer, dat de Nederlandse overheid jaarlijks 4 tot 5 mld. uitgeeft aan geheel of gedeeltelijk mislukte ICT-projecten. Een aardig item voor de nog resterende dagen voor de verkiezing; wie pakt het op? Men zal begrijpen dat onze fracties alleen al daarom huiverig zijn voor het verder ontwikkelen van een landelijk epd. Kan de minister ons geruststellen en zeggen dat we niet nu al in een onomkeerbaar project beland zijn? Kan de minister ook meedelen wat de tot nu toe gemaakte kosten zijn? Wij vragen ons af wie uiteindelijk de enorme kosten betalen van het verder ontwikkelen van een landelijk epd.

Naast de vraag wie deze enorme kosten evenals de exploitatiekosten betalen, vragen wij ons af wat de potentiële opbrengsten van het landelijk epd zijn. De belangrijkste doelstelling van de invoering van het landelijk epd lijkt te zijn dat het risico op medische fouten hierdoor verkleind wordt. Kan de minister bij benadering aangeven wat het gemiddelde risico op medische fouten nu is en welk gemiddeld risico op medische fouten hij denkt te bereiken door de invoering van een landelijk epd? Kan de minister ook aangeven op welke terreinen hij deze winst in de vorm van reductie van het risico op medische fouten vooral denkt te behalen?

Onze fracties kunnen zich goed voorstellen dat een verlaagd risico op medische fouten positieve gevolgen heeft. Hierbij valt te denken aan een verbetering in kwaliteit van leven en in extreme gevallen mogelijk zelfs een verlaging van sterfterisico's. Deze mogelijke positieve gevolgen van de invoering van een landelijk epd zouden onze fracties natuurlijk toejuichen. Heeft de minister enig zicht op de omvang van deze effecten, bijvoorbeeld op basis van ervaringen in het buitenland, van prognoses of hoe dan ook?

Een belangrijke vraag hierbij is wel of het landelijk epd de enige manier is om deze mogelijke toename in kwaliteit van leven en eventuele afname in kans op overlijden te behalen. Kan de minister ook aangeven waarom hij denkt dat het landelijk epd de meest geëigende manier is om deze mogelijke winsten te behalen? Heeft hij laten bestuderen welke alternatieven er zijn, bijvoorbeeld het standaardiseren en uitbouwen van de regionale epd's of direct investeren in kwaliteitsverbeteringen?

Een andere mogelijkheid is om meer te vertrouwen op ontwikkelingen die reeds zijn ingezet met de invoering van gereguleerde marktwerking, hoe we daar ook over denken. Wij denken hierbij

aan de ambitie van de minister om ziekenhuizen vanaf 2010 hun sterftcijfers openbaar te laten maken. Hierdoor kunnen consumenten direct of indirect via hun zorgverzekeraar beter geïnformeerde keuzen maken. Ook zouden meer openheid en transparantie een prikkel kunnen zijn voor minder presterende zorgaanbieders om beter te gaan presteren. Mogen wij ervan uitgaan dat dankzij deze reeds ingezette ontwikkelingen genoemde kwaliteitsverbeteringen reeds worden behaald? Bovendien vragen wij ons af of een landelijk epd noodzakelijk is voor gereguleerde marktwerking of juist veel spanning geeft met die gereguleerde marktwerking.

Andere mogelijke positieve gevolgen van de invoering van een landelijk epd zijn wellicht directe kostenbesparingen doordat er fouten voorkomen kunnen worden. Kan de minister een indicatie geven van deze mogelijke kostenbesparingen en hoe deze zich verhouden tot de te maken kosten? Een belangrijke vraag hierbij is wie deze kosten gaan betalen. Gaan zorgaanbieders die minder kosten hoeven te maken dankzij het voorkomen van fouten, hun besparingen afstaan om het epd te financieren, bijvoorbeeld in de vorm van een omslag? Of heeft de minister andere ideeën? In ieder geval is het belangrijk om de zorgkosten hierdoor niet te laten oplopen.

Onze fracties hebben begrepen dat men in het buitenland deels andere doelen denkt te behalen met een landelijk epd. In Denemarken noemt men expliciet betere informatie over kwaliteit van zorg en dienstverlening. Frankrijk benadrukt doelen zoals verbetering van de publieke gezondheidszorg, terwijl de ontwikkeling in Duitsland lijkt samen te hangen met een algemene hervorming van het zorgsysteem. Kan de minister aangeven hoe deze ontwikkelingen zich tot elkaar verhouden en waarom landen denken verschillende doelen met een epd te kunnen behalen? Missen wij dankzij onze inzet op het voorkomen van medische fouten geen belangrijke potentiële opbrengsten? Zou het niet beter zijn om in te zetten op meer uniformiteit tussen landen om te voorkomen dat er straks, nadat alle afzonderlijke landen hun eigen landelijk epd hebben vormgegeven, veel extra geld geïnvesteerd moet worden om deze systemen op elkaar af te stemmen? Het zal niet de eerste keer zijn dat zulke zaken op ons afkomen.

Al gedurende lange tijd functioneren op regionaal niveau ook elektronische patiëntendossiers. Wij kunnen ons voorstellen dat dit systeem verder zal worden uitgebouwd. Momenteel is er nog sprake van inconsistente informatie. Deze regionale systemen voldoen nu ook niet aan de voorwaarden op het gebied van bijvoorbeeld beveiliging. Onze fracties pleiten ervoor om over te gaan op een standaard voor uitwisseling van patiëntengegevens, mede omdat zorg en gegevensuitwisseling voor zo'n 95% regionaal plaatsvinden. Het ligt dan ook voor de hand om een uniform en samenhangend systeem van gegevensuitwisseling te realiseren. Als dit functioneel is, zou na een zorgvuldige evaluatie van regionale pilots, bijvoorbeeld een vervolgpilot met

het landelijk epd kunnen worden opgestart. Wij horen graag wat de visie van de minister hierop is.

Wij hebben nog veel vragen over aansprakelijkheden, privacy en patiëntenrechten. Deze vragen zijn vanwege de tussenstap die de minister nu inbouwt, op dit moment echter niet relevant. Wel vragen wij ons af waarom de problematiek door het ministerie zo zwaar is onderschat. Zoals wij al eerder betoogden: ook dit project past in een steeds langer wordende rij van, naar onze mening, te groots opgezette ICT-projecten, waarbij de overheid telkens miskleunt. Met belangstelling wachten wij de beantwoording door de minister af.

*N

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Voorzitter. Ik voer ook namens de Partij voor de Dieren het woord. Eigenlijk was het de bedoeling om vandaag met de minister van VWS te debatteren over wetsvoorstel 31466, dat meestal wordt aangeduid als het elektronisch patiëntendossier. Met dat debat was er mogelijk eindelijk duidelijkheid gekomen over de vraag hoe dit wetsvoorstel moet worden gewogen en of er wel of niet op korte termijn een landelijk epd zal komen. Anders geformuleerd: er was duidelijkheid gekomen of het huis dat met dit wetsvoorstel wordt vormgegeven wel het huis is waaraan we met zijn allen behoefte hebben.

Die duidelijkheid zou dan in eerste instantie van de minister van VWS en zijn ambtenaren hebben moeten komen, die ongetwijfeld op de hoogte zijn van het uitgebreide traject van nauwgezette voorbereiding van de kant van de Eerste Kamer. Deze Kamer heeft een- en andermaal ter zake kundige experts gehoord, nadat zij kennis heeft kunnen nemen van de memorie van antwoord van de minister van 7 september 2009. De minister heeft echter aangegeven meer tijd nodig te hebben dan de zes weken die wij hem voor de beantwoording van het nader voorlopig verslag hadden toebedacht en hij heeft ons daarom verzocht de voorgenomen behandeling uit te stellen. De commissie voor VWS heeft ingestemd met het verzoek tot uitstel onder de voorwaarde om in plaats van de voorgenomen plenaire behandeling van het wetsvoorstel, plenair met de minister van VWS te beraadslagen naar aanleiding van de in zijn brief van 6 mei 2010 geschetste ontwikkelingen. De fractie van de SP wil vandaag van de minister vernemen wat nu de stand van zaken is met betrekking tot dit wetsvoorstel en wat de mening van de minister is over het proces tot nu toe. Zij wil de minister ruimte geven voor toelichting, verduidelijking en verantwoording.

Ik begin met de stand van zaken die deels valt af te leiden uit de brief van 6 mei 2010. Hierin wordt vermeld dat een aantal opmerkingen van experts nader onderzoek en afweging vergt. Wil de minister toelichten over welke experts hij het heeft en over welke opmerkingen? De commissie voor VWS heeft een groot aantal experts gehoord en de meesten hebben zeer zinnige opmerkingen gemaakt, die veelal de kern van het wetsvoorstel raakten.

In ieder geval begrijpen wij dat een externe deskundige het toezichtkader gaat uitwerken. Dit gebeurt naar aanleiding van opmerkingen van mevrouw Beuving van het College bescherming persoonsgegevens.

Mevrouw Beuving heeft gepleit voor specifiek en continu toezicht en zij heeft ons meegedeeld dat de capaciteit van het CBP zowel ten aanzien van de kennis als de personele bezetting ontoereikend is. Welke externe deskundige gaat een en ander uitwerken? Hoe gaat het verder als hij/zij het kader heeft opgeleverd in de eerste week van juli? Deelt de minister de mening van mevrouw Beuving dat de capaciteit van het CBP moet worden uitgebreid? Geldt dat dan niet eveneens voor de IGZ, die de kwaliteit van de gegevens zou moeten bewaken en controleren, maar nu al onvoldoende aan al haar taken toekomt?

De minister schrijft in zijn brief dat hij naar aanleiding van hetgeen een aantal experts heeft opgemerkt, laat onderzoeken of en, zo ja, op welke wijze het mogelijk is om op verzoek van de patiënt regionale begrenzing van de informatie-uitwisseling binnen de landelijke infrastructuur aan te brengen. Ook laat hij onderzoeken of automatische sms-notificatie van raadplegingen aan patiënten haalbaar is. Nictiz zal voor deze twee punten technische impactanalyses uitvoeren. Daarnaast deelt de minister ons mee dat hij de eventuele juridische consequenties voor het wetsvoorstel en het conceptbesluit zal bestuderen. Deze acties zullen samen circa drie maanden in beslag nemen. Mogelijk moeten het wetsvoorstel en het besluit daarna worden aangepast, zo nemen wij aan. Hoe schat de minister dat in?

Naast deze mogelijke wijzigingen staan er ook al zekere aanpassingen van het conceptbesluit en het wetsvoorstel op stapel, naar aanleiding van adviezen van de Raad van State. De minister noemt in zijn brief de strafbaarstelling van misbruik van het epd, de zichtbaarheid van de afscherming van gegevens en het uitsluiten van de toegang van verzekeraars in het wetsvoorstel. Over dat laatste punt sprak ook de heer Franken. In het conceptbesluit wordt vermeld welke gegevens door welke zorgverleners kunnen worden geraadpleegd.

In de brief van 6 mei staat dat deze aanpassingen zorgvuldige bestudering en interdepartementale afstemming vergen en dientengevolge, evenals de beantwoording van het nader voorlopig verslag, de nodige tijd vragen. Wij debatteren over een wetsvoorstel dat al ruim een jaar geleden is aangenomen in de Tweede Kamer en waar al van bekend is dat daarvoor een aantal novelles op stapel staat. Hoe ziet de minister het vervolg van het traject? Wordt het wetsvoorstel hier eerst in onrijpe vorm behandeld en nadien, na de gang door de Tweede Kamer, in de aangeklede vorm "genovelleerd" en al? Hoe ligt dat staatsrechtelijk en wat betekent dit voor de status van het LSP?

Door deze gang van zaken komt de brief met vragen en antwoorden over het landelijk elektronisch patiëntendossier die op 2 november 2008 bij alle burgers op de mat viel -- door de

minister zelf gepost -- steeds meer in een onbegrijpelijk licht te staan. Hoe moet je de aantallen bezwaarden duiden als het landelijk epd nog lang geen wettelijke basis heeft en het niet eens duidelijk is hoe die wettelijke basis eruit zal zien? Is een aantal van bijna 500.000 bezwaarmakers dan angstwekkend hoog of juist bespottelijk laag?

Hoe dan ook was er destijds onvoldoende informatie om een weloverwogen keus te maken. Dat geldt feitelijk nog steeds voor elke burger die bericht krijgt dat zijn/haar huisarts of apotheek gebruik gaat maken van het LSP en dat hij/zij daar alsnog stilzwijgend mee kan instemmen of actief bezwaar tegen kan maken.

Mijn fractie vraagt zich af of de minister van plan is om op korte termijn de burgers van Nederland te informeren over de stand van zaken. Wij verwachten dat hij dit in tegenstelling tot zijn oorspronkelijke brief op objectieve wijze zal doen. Ook moet het de burgers van ons land duidelijk zijn dat de hele bezwaarprocedure herhaald wordt als het epd een wettelijke basis heeft gekregen. Dat is duidelijk nog niet het geval en dat was het ook niet in november 2008. Wij adviseren de minister de gelegenheid aan te pakken om een koppeling te maken met de uitleg over regionale systemen. Dat is namelijk een van de zaken die voor veel mensen onbegrijpelijk is: het bestaan, de functie en de werking van regionale informatiesystemen en de relatie daarvan met een landelijk epd en een LSP. Mijn fractie verwacht op dit punt een toezegging van de minister en overweegt anders in tweede termijn een motie in te dienen.

Tijdens de bijeenkomsten met experts is ons vooral duidelijk geworden dat hetgeen met het wetsvoorstel beoogd wordt, juist niet is waar het veld op zit te wachten. Het zorgveld heeft grote behoefte aan een beveiligde infrastructuur waarlangs de regionale informatie-uitwisseling verloopt. Dat is het zogenaamde pushverkeer dat de continuïteit en kwaliteit van de zorg in de regio ondersteunt en dat 95% van de uitwisseling omvat. Het zorgveld krijgt een instabiel LSP, zoals steeds weer blijkt uit ervaringen van hen die er mee pogen te werken, waarlangs een beperkte gegevensset in 5% van de acute situaties is op te halen. Het is bovendien een gegevensset die eerst nog met heel veel inspanning en met weinig ondersteuning uit het eigen HIS moet worden geïsoleerd. Huisartsen blijken nog maar mondjesmaat ADEPD te registreren en hebben geen tijd om hun systeem op orde te brengen. Zelf bieden niet alle HIS-sen de mogelijkheid om episodegericht te registreren.

Er moet worden voldaan aan een aantal randvoorwaarden. Ik noem de juridische randvoorwaarden; denk aan het vraagstuk van de privacy en de aansprakelijkheid. Ik noem ook financiële voorwaarden. Immers, €5000 als instappremie dekt bij lange na niet de kosten die zijn gemoeid met het op orde brengen van de registraties en zeker niet de kosten van het voortdurende onderhoud. Er zijn ook organisatorische voorwaarden, zoals een goed werkend en stabiel systeem. Zolang daarvan geen sprake is, komt er van dit pullverkeer niets terecht

en dreigt een zoveelste grootschalig ICT-project van de overheid ten onder te gaan aan een teveel aan ambitie. Ik zeg dat de heer Van den Berg na. Het doet mij ook aan de droom en de daad van de heer Franken denken.

Wij vragen de minister om de toezegging dat hij in overleg met het zorgveld treedt en begint met te luisteren waaraan nu echt behoefte is en wat echt helpt om de kwaliteit van de zorg te ondersteunen. Het zou ook helpen als kritiek serieus zou worden genomen, ook al worden daardoor deadlines niet gehaald, en als Nictiz en VWS meer openheid zouden geven over visie en werkwijze. Er is immers al zo veel wantrouwen gecreëerd. Het draagvlak kalft steeds verder af. Dat moet ons allen zorgen baren.

Het amendement-Omtzigt/Vermeij, dat het recht op elektronische inzage door de patiënt van zijn gegevens regelt, heeft het landelijk epd de status van communicatiedossier in plaats van zorgondersteuningsdossier gegeven. Uit de gesprekken met de experts, waaronder ook vertegenwoordigers van patiënten- en consumentenverenigingen, is ons gebleken dat er veel onduidelijkheid is over welk dossier en over welke gegevens wij het hebben bij elektronische inzage. Wij dagen de minister uit om de verschillende opties in kaart te laten brengen, met de verschillende mogelijkheden en onmogelijkheden. Patiënten kunnen en moeten mogelijk zelfs in de toekomst hun eigen dossier beheren en aanvullen. Of dat de bedoeling was van de oorspronkelijke opzet van het wetsvoorstel moet betwijfeld worden. Onzes inziens zal directe elektronische toegang vanuit huis het systeem extreem fraudegevoelig maken. Dat zal tot gevolg hebben dat beveiligen, fysiek en financieel, nog meer inspanning zal vergen, met als risico een onwerkzaam systeem. Waarschijnlijk is het dan werkzamer het door de patiënt beheerde systeem en dat van de dokter als twee afzonderlijke entiteiten te zien, die elkaar aanvullen maar niet hetzelfde zijn.

De minister vraagt aan het slot van zijn brief om begrip. Dat valt ons moeilijk. Wij hebben wel begrip en respect voor de zorgvuldigheid, maar het valt moeilijk om begrip te tonen voor een minister en een departement die al sinds 2 november 2008, de dag van de brief, voortdenderen met een trein die gaandeweg een andere bestemming, een ander doel en een andere vorm heeft gekregen. En dat terwijl wij het toch eens waren over het uitgangspunt, namelijk de wens om te komen tot een beveiligde infrastructuur met als doel de zorg beter te maken. Moeten wij vandaag niet met elkaar concluderen dat het wetsvoorstel nr. 31466 een prematuur wetsvoorstel is geweest, dat het tijd is voor een pas op de plaats, voor brede heroverweging, en tot dan een moratorium op verdere stappen op de weg die tot nu toe is bewandeld?

Wij wachten de beantwoording door de minister met buitengewone belangstelling af.

*N

De heer **Engels** (D66): Voorzitter. Deze bijdrage is mede namens de fractie van de OSF en zal daardoor ietsje langer duren dan de vijf minuten waarvoor ik heb geschreven.

In dit debat gaat het om de vraag naar de stand van zaken rondom het wetsvoorstel over de invoering van het epd, meer in het bijzonder over de betekenis van de door de minister geschetste ontwikkeling in de brief van 6 mei.

Mijn eerste opmerking is dat de fracties van D66 en OSF niet op voorhand op principiële of politieke gronden tegenstander zijn van de invoering van een epd. Wij willen het wetsvoorstel zakelijk beoordelen op de voor- en nadelen, op de aangedragen risico's en op het juridische gehalte. Zo hebben wij ons sinds de indiening bij de Eerste Kamer tot dusver ook opgesteld.

Naar ons oordeel was het voorstel voldoende voorbereid voor plenaire afhandeling na de bijzonder uitgebreide en zorgvuldige voorbereiding door de Kamercommissie en de reactie van de regering op het voorlopig verslag. De Kamercommissie besloot op 20 april -- met name op initiatief van de CDA-fractie -- niettemin tot een tweede schriftelijke inbreng. Nu blijkt uit de brief van de minister dat niet alleen de beantwoording van deze vragen tot vertraging leidt, maar dat ook een reactie op de uitkomsten van de expertmeeting en op de nadere opmerkingen van het College bescherming persoonsgegevens nog minstens drie maanden zal vergen. Verder meldt de minister dat de Raad van State onlangs twee adviezen heeft uitgebracht over een door de minister gewenste wijziging van het voorstel en over een uitwerkingsregeling bij AMvB die vervolgens tot weer nieuwe aanpassingen van het wetsvoorstel nopen. De minister stelt nu voor om de plenaire behandeling in dit huis uit te stellen opdat wij al deze nieuwe ontwikkelingen kunnen meenemen.

Onze fracties kunnen dit allemaal nog maar moeilijk volgen. Eerst moeten wij haast maken om het epd ingevoerd te krijgen en nu hoeft het allemaal opeens niet meer zo nodig. De minister wil de hier voorliggende, door de Tweede Kamer aanvaarde wetgeving tussentijds meerdere keren aanpassen, uitvoerings-AMvB's blijken op problemen te stuiten bij de Raad van State en uit actief feitenonderzoek van de Kamercommissie blijkt steeds duidelijker dat de analyses en voorgestelde maatregelen voor het epd onvoldoende deugdelijk zijn. Kortom, elke vorm van rationele wetgevingslogica is hier zoekgeraakt.

Onze fracties vragen zich om die reden af wat hier nu echt aan de hand is. Wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat hier een partijpolitiek spel op de wagen is gezet.

De heer **Franken** (CDA): Ik zal mij niet aan een samenvatting schuldig maken, maar de heer Engels sprak over een rationele wetgevings ... en daarna kwam er nog een heel aantal substantieven achter elkaar. Zou hij die kwalificatie nog een keer willen herhalen om mijn geheugen wat op te frissen?

De heer **Engels** (D66): Ik sprak over rationele wetgevingslogica.

De heer **Franken** (CDA): Hoe denkt hij dan over voortschrijdend inzicht? Zou dat niet moeten worden ingebouwd? Dit kan toch ook in rationele wetgevingslogica als een congruent en consistent element worden ingebouwd?

De heer **Engels** (D66): Ja, maar dan wel binnen de grenzen van de Grondwet. Daar kom ik zo op.

Ik heb al gezegd dat wij ons niet aan de indruk kunnen onttrekken dat hier een partijpolitiek spel op de wagen is gezet. Vanwege de vrees dat het wetsvoorstel wel eens geen meerderheid zou kunnen halen in de Eerste Kamer, moet de invoering van het epd opeens op voorstel van de minister -- en met instemming van de CDA-fractie -- worden getemporiseerd. Welk partijpolitiek belang is hiermee nu precies gediend? Is dit belang in meer objectieve en rationele zin gerechtvaardigd, zo vragen wij ons af.

De heer **Franken** (CDA): Ik hoor nu iets met verbazing. Zojuist vroeg ik om een nadere uitleg omdat er een prachtig intellectueel gedachtespinsel van de heer Engels ter tafel kwam, maar hij spreekt nu over partijpolitieke belangen. Ik meen dat die hier in het geheel niet aan de orde zijn. Wij willen een rationeel verantwoorde wet voor ons zien om een keuze te kunnen maken. Er is geen haast gemaakt, in ieder geval geenszins van onze zijde, en het is ook niet zo dat de behandeling nu opeens getemporiseerd zou moeten worden. Integendeel. De Kamer heeft de tijd genomen om zich goed te laten voorlichten. Daar zijn wij blij mee en dan moet een en ander netjes, op een rationeel verantwoorde wijze worden afgehandeld.

De heer **Engels** (D66): Ik stel de snelle reactie van de heer Franken namens de CDA-fractie zeer op prijs. Wij hebben echter onze eigen analyse gemaakt en ik heb gevraagd of hier sprake is van partijpolitieke motieven en welke dat zijn.

Hoe dit ook zij, de afhandeling van het wetsvoorstel epd zal niet meer voor de Tweede Kamerverkiezingen plaatsvinden. Daarmee zijn wij politiek, maar vooral staatsrechtelijk in een merkwaardige positie beland. Die vaststelling roept een aantal fundamentele vragen op. Hoe verantwoord en zuiver is het om een wetsvoorstel aan te houden waarvan in wezen moet worden vastgesteld dat het op belangrijke onderdelen een substantieel andere inhoud en betekenis heeft gekregen of nog zal krijgen dan ten tijde van de vaststelling door de Tweede Kamer? Onze Grondwet verbiedt immers wijziging van een wetsvoorstel waarvan de tekst door de Tweede Kamer is vastgesteld. Is er binnen het thans voorliggende geheel van formele en materiële regelgeving nog sprake van voldoende samenhang en consistentie, zowel beleidsinhoudelijk als in termen van rechtsstatelijkheid? Ik doel dan met name op de voorgenomen gedelegeerde regelgeving bij AMvB. De fracties van D66 en OSF durven niet meer zonder meer een positief antwoord te geven op die vragen. Hoe is dat voor de minister?

In dat licht rijst vervolgens nog de vraag of het zowel op grond van de kwaliteit van beleid als uit het oogpunt van staatsrechtelijke zorgvuldigheid -- gelet op de grondwettelijke implicaties -- niet beter zou zijn als de minister het wetsvoorstel terugnam. Het instrument van de novelle is hier niet relevant, gelet op de aard en omvang van de voorgestelde aanpassingen. Zou het in het licht van de democratische en rechtsstatelijke functie van formele wetgeving niet geboden zijn, een afgerond en samenhangend pakket van regelgeving inzake het epd opnieuw aan de Tweede Kamer voor te leggen? Op zijn minst vinden wij dat verdere voorbereidende activiteiten voor de invoering van het epd moeten worden opgeschort.

Voor de fracties van D66 en de OSF zijn dit wezenlijke vragen. De Eerste Kamer als geheel heeft een naam hoog te houden op het punt van de bewaking van de kwaliteit en de zorgvuldigheid van wetgeving, daaronder begrepen de bewaking van de constitutionaleiteit van het wetgevingsproces. Om die reden zouden wij graag zien dat dit debat bijdraagt aan de ontwikkeling van een verstandige lijn om te komen tot een in wetgevend opzicht optimale regeling van de invoering van een epd. Wij wachten met belangstelling de reactie van de minister af.

*N

De heer **Thissen** (GroenLinks): Voorzitter. De Eerste Kamer hield expertbijeenkomsten. De digitale uitwisseling van patiëntgegevens maakt gebruik van informatietechnologie en gegevens van mensen. Bij het ontwerp ervan is over veel nagedacht, maar over de consequenties voor privacy en misbruik niet of veel te weinig. Dat kwam pijnlijk naar voren in de expertbijeenkomsten die deze Kamer heeft gehouden. Ook werd pas in de laatste expertmeeting echt duidelijk wat precies de probleemstelling vanuit het medisch veld is. In 95% gaat het om "push" en in slechts 5% om "pull", iemand die de gegevens nodig heeft van een patiënt in hoge nood of met levensbedreigende aandoeningen. Die gegevens moeten worden verstuurd via een digitaal veilige snelweg. Op het laatste moment werd dus pas duidelijk wat de probleemstelling is vanuit het medische veld en wat er nu al wordt gebouwd. Daar zat veel te veel licht tussen. GroenLinks heeft dat in zijn laatste inbreng ook naar voren gebracht.

Als mijn fractie een roze bril opzet bij het kijken naar het voorstel van deze minister van CDA-huize -- dat doe ik graag nu wij zo gewild zijn om samen een kabinet te formeren -- constateert zij in elk geval dat zijn brief van 6 mei een gevolg is van de zorgvuldige voorbereiding van het wetsvoorstel hier in de Eerste Kamer. Tegelijkertijd constateren wij dat indien er gevolg wordt gegeven aan al hetgeen de minister in die brief aankondigt -- op dit punt sluit ik mij helemaal aan bij de vragen van onder andere D66 en OSF -- wij in een staatsrechtelijk lastig parket komen. De minister zal toch eerst terug moeten naar de Tweede Kamer. Hij kan ons immers geen gewijzigd wetsvoorstel voorleggen ter behandeling in het najaar.

Wij constateren dat de minister ons op een aantal punten tegemoetkomt. In die expertmeetings kwam echter nog niets anders vreemds aan het licht. Alhoewel wij nog in de fase van het wetsvoorstel zitten, wordt er al volop gebouwd. De grote vraag is: wat wordt er precies gebouwd? Met welk doel en met welke randvoorwaarden wordt deze medische gegevensuitwisselingsauto ontwikkeld? Kan die straks precies wat het parlement wil? Sluit die ook precies uit wat het parlement wil? Mevrouw Dupuis wees er al op in een interruptie van collega Franken: niet de apothekers sloten zich aan, de informatieleveranciers van de apothekers hebben deze week aangekondigd dat zij al migreren naar de nieuwe LSP-standaarden. Daarmee brengen zij de apothekers in ernstige problemen, en waarschijnlijk ook de huisartsen en de huisartsenpostsystemen. Er wordt heel erg voorgesorteerd op iets waarop de minister in deze Kamer zorgvuldig wordt bevraagd en waarop in deze Kamer veel kritiek is. De leveranciers gaan echter door. Dat is exact wat de Nationale ombudsman, de heer Brenninkmeijer, in het blad Digitaal Bestuur zegt. Het optimisme over ICT-systemen is veel te groot. De overheid heeft geen regie. De leveranciers ontwikkelen gewoon door. De overheid wordt op een gegeven moment geconfronteerd met iets en dan hobbelen wij erachteraan met wet- en regelgeving, tegen vaak hoge kosten en veel verspild geld.

De Eerste Kamer hield expertbijeenkomsten, omdat de minister ons niet de gevraagde duidelijkheid gaf. Ook dat moeten we helaas constateren, al worden we daardoor misschien wat minder aantrekkelijk om straks als partner in een kabinet te zitten. De minister geeft nu in zijn brief aan dat hij door de expertbijeenkomst in de Eerste Kamer en door de adviezen van de Raad van State nog eens hard wil nadenken en dat hij advies aan het inwinnen is. Dat is te prijzen. Zorgvuldigheid aan de voorkant is sterk te verkiezen boven gepruts en ongelukkig en onhandig repareren aan de achterkant. Wat is de wending waaraan de minister denkt en waarop hij doelt in zijn brief? Wat heeft hem aan het denken gezet om nu, vrij onverwacht, toch meer tijd uit te trekken voor onderzoek, waar eerder zo'n ongelofelijke druk zat om dit wetsvoorstel te behandelen? Onze vragen liggen er immers eigenlijk al sinds december 2009. Dat wij aanvullende vragen blijven stellen, heeft alles te maken met de antwoorden van de minister, die ons niet de duidelijkheid geven waarom wij gevraagd hebben. Daarover zou de fractie van GroenLinks graag nader worden geïnformeerd en wel nu, of straks, na een korte pauze.

Het debat met de Eerste Kamer wordt uitgesteld, maar wordt ook de fabriek stilgelegd waarin dat landelijk schakelpunt wordt voorbereid? Ik som zomaar wat adviezen op die ik heb ontleend aan een artikel in NRC Handelsblad van 1 mei 2010, getiteld: privacylessen voor technici. Jan Grijpink, adviseur voor informatiestrategie van Justitie, zegt: sla gegevens lokaal op. Centrale opslag is vanuit verwerkingsperspectief wellicht makkelijker, maar

daar gaat het niet om bij privacy. Alles in één bestand is te kwetsbaar. Ronald Leenes, hoogleraar regulering door technologie in Tilburg, stelt dat je gegevens te allen tijde anoniem moet houden of anoniem moet maken. We moeten veel meer met attributen werken in plaats van met identiteiten, stelt hij. Bijvoorbeeld bij de OV-chipkaart is het voldoende om te weten wat voor kaart iemand voor de paal houdt. De unieke identiteit is niet nodig, als jouw doel een eenvoudige manier van afrekenen tussen vervoerbedrijven is. Je kunt aan doelenscheiding doen. Je wilt uitwisseling van gegevens. Dat is het doel van het epd. Dan moet je te allen tijde voorkomen dat de gegevens die over de digitale snelweg worden uitgewisseld, ergens een opslag vinden, al is het maar in de vorm van een kopie. Of je doet het zo versleuteld dat niemand er wat aan heeft, behalve de zender en de ontvangende partij. Zijn het deze adviezen en noties die de minister aan het denken hebben gezet?

Mocht de minister deze adviezen gaan opvolgen, wat de fractie van GroenLinks zou toejuichen, dan heeft dat ingrijpende gevolgen voor de auto die de technen nu aan het bouwen zijn. Het raakt namelijk het fundamenteel. Dat betekent dat de fabriek moet worden stilgelegd. Gebeurt dat op dit moment ook? Of is de minister, die het initiatief neemt tot uitstel, van plan om ook uitstel van de voorbereiding te bewerkstelligen? Volgens mij heeft de PvdA-fractie een motie aangekondigd, ondertekend door velen, om dat te vragen, mocht de minister daar in zijn antwoord in eerste termijn niet op ingaan, althans naar onze mening niet voldoende op ingaan.

Deze cruciale informatie ontbreekt in de brief. Heeft de minister niet alleen de behandeling in de Eerste Kamer uitgesteld, maar nu ook de ontwikkeling van de auto stilgelegd? Wat gebeurt er op dit moment in de fabriek? Het ontwerp van een techniek bepaalt immers het gebruik ervan en dus ook de kwetsbaarheid. Hoogleraar computerbeveiliging Bart Jacobs zei in het eerder geciteerde NRC-artikel van 1 mei: architectuur is politiek. Hij bedoelt: de opbouw van nieuwe technieken moet onderwerp zijn van politiek debat en dat gebeurt nog nauwelijks. Ik verwijs ook naar wat de heer Brenninkmeijer daarover zegt. Wij hebben in deze Kamer twee expertbijeenkomsten nodig gehad om enigszins boven water te krijgen wat nu precies het probleem is dat de minister met het epd probeert op te lossen, ten tweede wat de minister gaat doen en met welke intentie en ten derde wat er op dit moment allemaal al ontwikkeld wordt, terwijl het laatste woord hierover nog niet eens gesproken is in de Staten-Generaal.

De overheid laat het bouwen van nieuwe technieken vaak over aan bedrijven, zegt dezelfde Bart Jacobs. Pas als het nieuwe ding af is, wordt er in wetten en regels vastgesteld wat er met al die verzamelde gegevens mag worden gedaan. Wij zouden dat nu al moeten regelen, helemaal vooraan in het proces en niet pas achteraf, anders dreigt voortdurend function creep: gegevens worden voor het ene doel verzameld en voor het andere doel gebruikt, zonder dat daarover ooit een duidelijk

besluit genomen is. Lees ook in de talloze jaarverslagen van de Nationale ombudsman, zeker wanneer het gaat om de koppeling van gegevens en gegevens die gebruikt worden in ketens, wat voor misbruik en kafkaïaanse toestanden er zouden kunnen ontstaan. Dat is onze zorg. Daarom hebben wij ook de tijd genomen om dit fatsoenlijk voor te bereiden.

Zowel Jacobs als Leenes en Grijping stellen: bij elke nieuwe techniek die de overheid invoert, moet de politiek van tevoren keuzes maken over het ontwerp. Om dat goed te kunnen doen, zou je een privacy impact assessment moeten invoeren: methodes om systematisch te toetsen hoe een techniek privacy aantast of beschermt. Daarmee voorkom je dat technen gereedschappen maken zonder over de effecten na te denken en dat "mensen met agenda's" onterecht data in handen krijgen. De politiek gaat over de relaties tussen burger en overheid. Dat dient dan ook een wederkerige relatie te zijn; bovendien dient dat in balans te zijn: de burger ten opzichte van de overheid. Zeker bij complexe en gemakkelijk kraakbare ICT-systemen is het vereist dat de burger fatsoenlijk beschermd kan worden. Anders tast het de fundamentele relatie aan tussen burger en overheid. Graag verneem ik de reactie van de minister op deze stelling. Zijn er op dit moment overigens gereedschappen in de maak waarvoor hij nu pas de effecten gaat of laat onderzoeken?

Wat wil de minister wel, wat wil de minister niet? Ook die vragen kan de minister met de Eerste Kamer bespreken, en wel op dit moment. Als wij willen dat de artsen die bij een individuele patiënt betrokken zijn, over elkaars gegevens kunnen beschikken, is dat wat wij moeten regelen, op een veilige manier. Als wij niet willen dat de basis voor een grote centrale database wordt gelegd, waar straks heel andere dingen mee kunnen gaan gebeuren, bijvoorbeeld het tellen van het aantal hartinfarcten, moeten wij dat vooraf regelen. Hierbij leg ik de nadruk op "vooraf". Wij, het parlement, moeten vooraf beslissen over de manier waarop de nieuwe techniek moet werken. Dergelijke beperkingen moet je vastzetten in de hardware. Is de minister dat met GroenLinks eens en gaat hij ervoor zorgen dat dergelijke beperkingen in de opdracht en de randvoorwaarden aan de bouwers zitten ingebakken? Wij wachten het antwoord van deze minister met grote belangstelling af.

De beraadslaging wordt geschorst.

De **voorzitter**: Wij zijn in afwachting van de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer voor het volgende onderwerp.
**

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

*B

!Regelgeving milieueffectrapportage!

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- het wetsvoorstel Wijziging van de Wet milieubeheer en enkele daarmee verband houdende wetten (modernisering van de regelgeving over de milieueffectrapportage) (31755),

en van:

- de motie-Putters c.s. over de bevordering van vroegtijdige participatie en verantwoording in het besluitvormingsproces bij bouw- en infrastructurele projecten (31755, letter F);
- de motie-Putters c.s. over het begrip "passende beoordeling" (31755, letter G).

(Zie vergadering van 15 december 2009.)

De beraadslaging wordt heropend.

*N

De heer **Putters** (PvdA): Voorzitter. Tijdens het debat over het wetsvoorstel tot wijziging van de Wet milieubeheer inzake de modernisering van de regelgeving over de milieueffectrapportage diende ik namens mijn fractie een tweetal moties in, gesteund door andere fracties in de Kamer. De ene motie betrof het verankeren van de vroege participatie van belanghebbenden in het m.e.r.-traject om zowel de snelheid van procedures als de adequate weging van alle in het geding zijnde belangen recht te doen. De tweede motie betrof de wijze waarop de zogenaamde passende beoordeling plaatsvindt bij m.e.r.-plichtige projecten.

Als indiener van de moties wil ik de Kamer plenair voorstellen om beide moties in te trekken. De redenen daarvoor noem ik graag kort.

De motie 31755, letter F betreft de vroege participatie van belanghebbenden in het m.e.r.-traject. Ten aanzien van de verantwoording van deze vroege participatie constateren wij, ook op basis van de briefwisseling die tussen de minister van VROM en de Eerste Kamercommissie Milieu op het debat volgde, dat de regering nadrukkelijk brede participatie, in lijn met het rapport van de commissie-Elverding, voor ogen staat, en dat deze dus niet beperkt kan blijven tot het indienen van zienswijzen. Tijdens het debat deed de minister ook de toezegging dat in de handreiking milieueffectrapportage wordt opgenomen dat de verantwoordingsplicht op basis van de moederprocedures in het kader van de Wro en de Tracéwet tevens een verantwoording inhoudt voor het bijbehorende m.e.r.-traject. Wij zijn blij met de bevestiging van de kant van de regering dat deze verantwoording ook betrekking heeft op de wijze waarop de participatie bij het milieueffectrapport heeft plaatsgevonden en hoe dit heeft doorgewerkt in het Besluit.

Het participatietraject bij het milieueffectrapport is tevens onderwerp van de in 2012 uit te voeren evaluatie. De uitkomst van deze evaluatie zal leidend zijn bij de overweging of een wettelijke verankering wenselijk is. De minister heeft toegezegd, daarover ook met de Eerste Kamer van gedachten te wisselen. Onze fractie

hecht zeer aan participatie aan de voorkant van de besluitvorming en zal de uitvoering van de toezeggingen daarom nauwlettend volgen. Ik stel voor, de motie in te trekken vanwege de toezeggingen van de kant van de regering.

De tweede motie, 31755, letter G betreft de zogenaamde passende beoordeling. Gebleken is dat de regering het met ons eens is dat een koppeling van het besluit m.e.r. en de passende beoordeling in het kader van de Natuurbeschermingswet grote voordelen biedt op het terrein van de vermindering van onderzoekslast, de versnelling van procedures, de borging van kwaliteit en de eenduidigheid van de procedures. Wij hebben goede nota genomen van de toezegging om deze koppeling te bevorderen en om in 2012 bij de evaluatie van het nieuwe m.e.r.-stelsel na te gaan op welke wijze deze koppeling in de praktijk invulling heeft gekregen en of een wettelijke regeling dienaangaande na raadpleging van beide Kamers dient te worden getroffen. Om die reden stellen wij voor, ook de motie over de passende beoordeling nu in te trekken.

De **voorzitter**: Aangezien de moties-Putters c.s. (31755, F en G) zijn ingetrokken, maken ze geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

Ik constateer dat de minister er geen behoefte aan heeft om een reactie te geven.
**

De beraadslaging wordt gesloten.

De vergadering wordt van 15.40 uur tot 16.15 uur geschorst.

*B

!Elektronische informatie-uitwisseling in de zorg!

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- de brief van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport van 6 mei 2010 over de behandeling van het wetsvoorstel Wijziging van de Wet gebruik burgerservicenummer in de zorg in verband met de elektronische informatie-uitwisseling in de zorg (31466, letter H);

- de brief van de Eerste Kamercommissie voor VWS/JG van 18 mei 2010 aan de Voorzitter van de Eerste Kamer inzake voorstel ex artikel 73 Reglement van Orde van de Eerste Kamer der Staten-Generaal (31466, letter I).

De beraadslaging wordt hervat.

*N

Minister **Klink**: Voorzitter. Ik dank u voor de gastvrijheid van uw Kamer. We hebben bewust deze heel lange titel gekozen om de leden van uw Kamer de mogelijkheid te bieden om op tijd binnen te zijn. Misschien mag ik vooraf nog een opmerking maken. Ik zie namelijk dat de "moeder" van dit debat nu ook arriveert. De ambtenaren graptten zo-even dat zij de "moeder en de hoeder van de

privacy" is. Ik zeg dit met een kwinkslag, althans een poging daartoe. Daarmee probeer ik de vraag te beantwoorden wie de debatten en de expert meetings heeft geïnitieerd. Ik denk dat het goed is dat dit gebeurd is. Ik was zelf ooit lid van de Eerste Kamer. De grondigheid die nu betracht wordt, past bij het voorliggende wetsvoorstel. Het is een belangrijk wetsvoorstel. Het ligt nu natuurlijk niet ter behandeling voor, maar vanwege de procedure die wij met elkaar bespreken, is een deel van de inhoud wel aan de orde. Proces en inhoud hangen namelijk met elkaar samen -- dat is wel gebleken. Ik pak op een aantal punten de handschoen graag op.

Ik wil beginnen bij de heer Thissen, die verwees naar een artikel van Bart Jacobs in NRC Handelsblad met de titel "ICT-architect is politiek". Daar heeft de heer Jacobs gelijk in. Ik wil wel melden dat de heer Jacobs juist over deze wet zei: "snel aannemen, want anders ontstaan er ongelukken". Dit zouden ongelukken in de sfeer van de privacy en de informatiebeveiliging zijn, met name op regionaal niveau. Voor zover de heer Jacobs aangevoerd wordt als een van de mensen die op dit gebied de nodige expertise hebben en dus in de waarschuwendende zin worden aangehaald, wil ik de keerzijde ook benoemen: "snel aannemen, anders gebeuren er ongelukken". Hij zei dat niet voor niets. Ik wil daarom aansluiten bij datgene wat de heer Thissen op het einde zei, namelijk dat de Eerste Kamer en ik inderdaad met elkaar moeten spreken over een aantal punten. In hoeverre is een individuele patiënt betrokken bij zijn gegevens? Dat is inderdaad een goede vraag, sterker nog, wij regelen dit beter dan het ooit geregeld is. Wat wij niet willen, zegt de heer Thissen, is een centrale database. Inderdaad, die willen wij niet en die krijgen wij ook niet. Wij krijgen niet een centrale database. Dat is belangrijk om op te merken, omdat dit betekent dat iemand die in het LSP komt, althans zich via een pc of anderszins aansluit op die verwijsindex, niet zomaar in een keur van data kan lopen graaien en tientallen, duizenden of weet-ik-hoeveel dossiers ophalen. Dat kan niet. Dat is onmogelijk. Hij dient van iedereen van wie hij gegevens ophaalt de gegevens van burgerservicenummer en dergelijke te kennen en in te voeren. Pas daarna kan hij bij de gegevens, die overigens als data beschikbaar zijn bij de afzonderlijke artsen of de apothekers. Dat is de broninformatie. Die centrale database komt er dus niet.

"We moeten het vooraf regelen", zegt de heer Thissen. Dat moeten we inderdaad vooraf doen. Daarom ligt deze wetgeving ook voor. Sterker nog, daarom heeft de Tweede Kamer ook bij amendement gezegd dat de regels die voor de privacy en voor de bescherming van gegevens gelden en die ik volgens hen terecht wil invoeren, ook dienen te gelden voor de regionale systemen. Dus: nu regelen, terwijl we dat bij de regionale systemen niet gedaan hebben, niet vooraf en tot op dit moment niet.

De heer **Thissen** (GroenLinks): In mijn vorige functie, als bestuursvoorzitter van Divosa, was ik redelijk nauw betrokken bij de ontwikkeling van het digitale klantendossier in de wereld van de sociale zekerheid en de sociale voorzieningen. Dit dossier werkt niet met een landelijke database; het werkt als een soort Google, die op basis van het burgerservicenummer het arbeidsverleden, het uitkeringsverleden en het loonverleden weet te voorschijn te halen uit de bestanden waar die gegevens in voorkomen. Is het daarmee te vergelijken? Als dat zo is, hoe beveiligt u het systeem dan zo, dat het nooit een landelijke database kan worden?

Minister **Klink**: Dat is een terechte vraag. Het wordt nooit een landelijke database. Voor zover het dat wordt, zal het dat nooit worden onder het beslag van deze wet. Het is ook helemaal niet nodig. We laten de informatie aan de bron, bij de huisarts en de apotheker. Daar is de informatie op te halen. Ik teken er direct iets bij aan. Terecht meldde een van de experts tijdens de bijeenkomst met de Kamer -- ik meen dat het een dame was van de Nederlandse Patiënten Consumenten Federatie -- dat de geruststelling met sprongen toeneemt, als wij aan patiënten melden welke informatie daadwerkelijk uitgewisseld wordt.

Welke informatie wordt uitgewisseld op landelijk niveau? Welke informatie kán worden uitgewisseld op landelijk niveau, voor zover men ermee heeft ingestemd dat die opgeslagen wordt en vervolgens oproepbaar is? Dat is het medicatiedossier en het Waarneemdossier Huisartsen. Die twee dossiers, dus het extract uit het huisartsdossier en het medicatiedossier, worden landelijk beschikbaar. Daarin staan geen gegevens die betrekking hebben op het feit dat je bij een specialist of bij een psychiater een behandeling ondergaat. Hooguit het feit dat er een klacht is in het kader van het waarneemdossier.

Wie kunnen erin? Alleen op de huisartsenpost kan men bij het waarneemdossier, en alleen als men het pasje heeft dat geldig is voor dié huisartsenpost. Wie kunnen bij het medicatiedossier? Alleen de apotheker, de huisarts en het ziekenhuis kunnen dat. Kan een apotheker bij het waarneemdossier? No way. Dat kan alleen op de huisartsenpost. Kan elke willekeurige huisarts zomaar bij de gegevens die in het waarneemdossier verankerd zijn? No way, tenzij die aanwezig is op een huisartsenpost.

Er is dus geen centrale databank en er is een zeer beperkt aantal gegevens dat uitgewisseld kan worden. Daarvoor moet je over de UZI-pas beschikken. Daar hoort een bepaalde code bij. Dat noemen we "authenticatie". Alleen daarmee kun je inloggen. Vervolgens kun je dus alleen maar de gegevens ophalen van de persoon van wie je de data kent in termen van de NAW. Du moment dat je met tien, twintig gegevens van personen komt die je allemaal wilt oproepen, dan wordt dat gelogd en geregistreerd, en ontstaat er al snel een piepsysteem waaruit duidelijk wordt dat er iets aan de hand is. Maar voordat je die informatie kunt krijgen, moet je echt door veel trajecten heen. Er

zijn veel beschermingsmogelijkheden. Vervolgens is er maar een zeer beperkte dataset. terwijl je op dit moment in de regionale systemen met een simpel wachtwoord dat vaak nog aan een instelling verbonden is, een keur van gegevens kunt ophalen, afhankelijk van het regionale systeem. Daarom is dit landelijk systeem van een grote meerwaarde vergeleken met de regionale systemen, maar daar kom ik straks op terug.

Het is echter wel waar wat de heer Thissen zegt. Dit moet je vooraf, in elk geval nu, regelen. Ik kom straks op de vraag wat ik ga doen inzake de fabriek die al in gang gezet is. Die vraag stelde de heer Thissen, maar kwam ook bij anderen terug.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Het is lastig, want we verzeilen misschien in een technische discussie. Het belangrijkste is, dat het klopt wat de minister zegt. Dat weten wij allemaal wel. We hoeven het daar in feite dus niet over te hebben. Mensen die er echt verstand van hebben -- in feite zijn de minister en ik dat ook niet -- zeggen echter dat het systeem niet veilig is ingericht. Ik verwijs bijvoorbeeld naar het onderzoek van Guido van 't Noordende. Ik denk dat het niet goed is dat wij daar een technische discussie over voeren. Het gaat erom dat, hoewel de minister het beweert, en natuurlijk moet hij dat zeggen, want zo staat het in alle stukken en zo hebben wij dat altijd gehoord, het systeem toch niet zo waterdicht is als voorgedaan wordt. Dit is een voorbeeld waarbij het niet helpt om steeds te herhalen dat het om de indexgegevens gaat, en inloggen en de UZI-pas. Dat weten we allemaal wel. Er ligt een onzekerheid onder die nog niet juist beantwoord is. Dan gaat het om het communiceren en het overleggen van Nictiz en VWS met mensen uit het veld.

Minister **Klink**: We hebben niet anders gedaan dan overleggen met het veld, voortdurend weer. Gisteren had ik nog overleg met de voorzitter van de KNMG, die mij letterlijk zei, en zei dat ik dat ook wel mocht melden: als het LSP uit de lucht genomen wordt, is dat rampzalig. Dat waren zijn woorden: rampzalig. Want het dataverkeer moet dan worden opgeschort, terwijl een regio-overschrijdend dataverkeer noodzakelijk is voor de veiligheid van de patiënt. Dit overleg hebben wij voortdurend gehad. Natuurlijk zie ik ook de weerstanden wel. Toch vind ik het belangrijk om te melden dat het CBP tegen ons zegt: dit landelijk systeem deugt. Ik kom nog terug op het toezicht, waarbij mevrouw Beuving ook een kanttekening heeft geplaatst. Het systeem is echt veel beter dan de regionale systemen, waar nu ook data-uitwisseling plaatsvindt. De heer Jacobs zei: voordat er ongelukken gebeuren, dit wetsvoorstel aannemen. Ik had het zo-even over de begrensde data waar wij het nu ook over hebben. Medicatiegegevens; huisartswaarnemingsdossier; begrensde gegevens.

Terecht wordt in de discussie met de experts onderscheid gemaakt tussen zogenaamde "pullinformatie" en "pushinformatie". Verschillende leden hebben erop gewezen dat pushinformatie gericht aan één adressant wordt toegestuurd. Het is

belangrijk dat die specialist deze laboratoriumgegevens heeft of die bloedwaarden kent. Daar komt geen derde aan te pas. Iedereen zegt ook dat het het beste kan lopen via het LSP, het landelijk schakelpunt. Dat is qua beveiliging een beter systeem dan de regionale systemen. In de expertmeeting waren daarover verschillende opinies, maar het kan wel. Dan hebben wij het over de pushinformatie. Ik heb het nu over de pulldata, namelijk de data die in een bron beschikbaar zijn en die een arts of een apotheker wil hebben teneinde bijvoorbeeld medicatiefouten te kunnen voorkomen. Dat haal je uit bronnen en wordt dus niet gericht aangereikt. Je kunt via het LSP, de verwijfsindex, bij de gegevens.

Wordt dit nu in deze wet geregeld? Nee, want dat gebeurt in de regio's nu ook al. De huisartsenposten halen die gegevens domweg op, maar veel minder veilig dan via het landelijk systeem. Je kunt de schaal klein willen houden omdat je van mening bent dat regionale systemen beter zijn en het regionaal veiliger is. Het is dan landelijk niet beschikbaar. Daar staat tegenover dat het regionale systeem aan alle kanten mank gaat. Het is veel gemakkelijker opvraagbaar. Soms kun je vanuit een bepaalde instelling met een simpel wachtwoord bij de gegevens. Het gaat dan niet alleen over de lokale huisartsenpost met een paar huisartsen, maar ook over de grote regio Den Haag. Die gegevens zijn gewoon opvraagbaar via het toegangssysteem van de apothekers en de huisartsen. Dat is veel minder sterk beveiligd dan het landelijk systeem. Daarom zegt mevrouw Beuving dat het landelijk systeem vele malen beter is. Ik hecht er dan ook aan om op de volgende punten te wijzen: het betreft begrensde dataverkeer, namelijk medicatie- en waarnemingsdossier. Het is informatie met begrensde toegang, want het kan alleen op de huisartsenpost. Het waarnemingsdossier bijvoorbeeld is niet ook bij een apotheker beschikbaar. Daarnaast kun je alleen bij de informatie op de locatie waar de behandelrelatie met betrokkene is. Het is gewoon langs vele kanten veiliger.

Ik sta hier nog wat nader bij stil. Ik loop de veiliger snelweg langs. De gegevens zijn dus begrensde: medicatiegegevens alleen bij de apotheek, de HAP en de ziekenhuizen. Vervolgens is het huisartswaarnemingsdossier alleen bij de huisartsenposten in te zien. Er wordt landelijk gewerkt met een UZI-pas, die zorgt voor een hoog niveau van authenticatie. Dat houdt in dat je jezelf als behandelaar identificeert. Ik gaf zo-even al aan dat het in verschillende instellingen, apotheken, huisartsenposten kan voorkomen dat mensen met een simpel wachtwoord, dat alleen voor die instelling geldt, wel bij die gegevens kunnen. Denk niet dat dit veilig is. Ik ben de afgelopen jaren verschillende malen gebeld, onder andere uit de regio Amsterdam. Het betrof zeer bekende Nederlanders waarvan de gegevens opgevraagd waren via een apotheek die regionaal informatie uitwisselde. Ik zal de namen niet noemen, want dat zou ongepast zijn, maar men kan van mij aannemen dat dit een golf van verontwaardiging had kunnen veroorzaken als ik dit gemeld had. Ik

heb dat niet gedaan en zal dat ook niet doen. Ik geef slechts ter illustratie aan hoe het op dit moment loopt en welke veiligheidsrisico's zich regionaal aftekenen.

Ik teken daar nog het volgende bij aan. Ik zeg dit nu, maar je zult maar een bekende Nederlander zijn, Johan Cruijff of wie dan ook, en denken: als de regionale systemen zo lacuneus zijn, dan wil ik dat medicatie- of het huisartswaarneemdossier daar niet meer hebben. Wat moet je dan? Vervolgens terugvallen op papieren dossiers waarvan informatie niet meer uitgewisseld kan worden, terwijl er een veel beter landelijk systeem beschikbaar is? Moet je er bij een bezoek aan een apotheek maar van uitgaan dat allergieën en medicatiegegevens niet bekend zijn? Dat is namelijk wel de afweging die je maakt: het één is veilig of het ander is minder veilig. Die afweging moeten wij wel maken. Het is geen afweging die geen implicaties heeft; zij heeft implicaties voor diegenen, ook voor bekende Nederlanders, die anders verstoken blijven van de mogelijkheid dat dataverkeer uitgewisseld kan worden. Ik realiseer mij dat ik met zo'n voorbeeld een beetje chargeer, maar de keerzijde voor heel veel mensen die geen bekende Nederlander zijn, is dat de enigen die geïnteresseerd zijn in die data, altijd mensen zullen zijn die in de regio wonen. Dan zijn regionale gegevens veel kwetsbaarder dan de landelijke uitwisseling van gegevens, want niemand in Den Helder is geïnteresseerd in iemand die ze niet kennen in Maastricht.

Het landelijke systeem kent dus veel veiligheidskleppen, waaronder de UZI-pas en het feit dat je je moet identificeren. Er vindt een check plaats op de behandelrelatie. Als er geen behandelrelatie is, moet je die aanmaken, waarvoor je de volgende gegevens van betrokkene moet kennen: naam, geboortedatum en woonplaats. Alle raadplegingen worden gelogd. Er is dus altijd te achterhalen wie iets gedaan heeft. Bij regionale systemen is dat overigens niet het geval, hierbij wel. Er is altijd te achterhalen wie gelogd heeft, uiteindelijk ook door de patiënt. Er wordt bovendien continu toezicht op gehouden door Nictiz. Daarnaast zijn de systemen gekwalificeerd en is er een goed beheerd zorgsysteem. Daarvoor moet je een verklaring krijgen.

De burger is ook geïnformeerd over het feit dat hij deelneemt. Nu kun je zeggen, zoals mevrouw Dupuis zegt: dat heb je met een algemene brief gedaan. Maar van alle Nederlanders die in de regionale systemen staan, is bijna niemand geïnformeerd. Dat is gewoon gebeurd. Dat hangt samen met de WGBO, waarin een arts verplicht wordt om een dossier aan te maken. Het elektronisch aanmaken van zo'n dossier gebeurt al langere tijd regionaal. Mensen zijn daar niet over ingelicht, over het landelijke wel. Er komt een landelijke faciliteit, waarvan wij willen dat de mensen op de hoogte zijn. Nogmaals, regionaal is dat niet gebeurd.

Vervolgens kan iemand zeggen dat hij al dan niet meedoet. Hij kan ook aangeven: ik wil die apotheek, die arts of dat ziekenhuis niet. Eén ding kan niet, maar zoals ik in de brief aan deze Kamer

heb geformuleerd: ik wil overwegen om mensen in staat te stellen om bijvoorbeeld een postcodegebied aan te wijzen en aan te geven alleen data-uitwisseling in de regio te willen. Dat is een beetje naar analogie van de huidige regionale systemen. Op die manier wordt de beschutting van de regio, voor zover dat meer gemak geeft, mogelijk gemaakt. Dat vergt een wijziging van de AMvB of van de ministeriële regeling. Dat is een van de redenen waarom ik aan de Eerste Kamer heb gevraagd om de behandeling van het wetsvoorstel even uit te stellen, teneinde te bezien of de Tweede Kamer daarmee akkoord kan gaan. Ik moet er niet aan denken dat ik die belofte aan de Eerste Kamer doe, dit wetsvoorstel vervolgens wordt aangenomen en de Tweede Kamer zegt: wij doen het niet. Dan is hier immers op die voorwaarde een wet aangenomen terwijl de Tweede Kamer daar niet mee akkoord is gegaan.

Mevrouw **Dupuis** (VVD): U houdt een heel betoog, maar dat was juist niet de bedoeling, want dit weten wij wel. Wij weten er meer van dan u denkt. Wij hebben heel andere vragen gesteld. Ik sta te popelen om inhoudelijk op uw opmerkingen in te gaan, maar dat is nu niet aan de orde. Zou u alstublieft op onze vragen willen ingaan? De meesten van ons hebben hetzelfde punt naar voren gebracht. Er zijn ook nog allemaal andere punten. U praat als een gelovige. Dat is niet slecht en hoort misschien wel bij uw partij en die van anderen. Daar is helemaal niets mee mis, maar zo wordt het wel een gesprek tussen doven, want wij zitten hier met heel andere verwachtingen en overtuigingen, dus gaat u nou eens in op onze opmerkingen.

De **voorzitter**: Ook bij de inbrengen van de leden was er een zekere overschrijding van brief en content. Ik wil de minister aansporen om in zijn beantwoording rond de brief te blijven cirkelen en rond de vragen die de leden hebben gesteld, ook al bevinden die zich aan de rand van de brief en van een stukje content. Die kunnen natuurlijk wel beantwoord worden.

**

Minister **Klink**: Ik praat hier niet als een gelovige, maar als iemand die de feiten benoemt. Als ik als een gelovige sprak, had ik hier alleen maar geroepen dat het epd deugde, maar ik probeer juist te duiden waarin het systeem verschilt van het regionale systeem. De opmerking dat ik als een gelovige aan het spreken ben, raakt dan ook niet aan mijn intentie en de inhoud van mijn opmerkingen. Ik zeg dit echter ook om andere dingen. Ik kom namelijk vaak het idee tegen dat over het hele land zomaar alle gegevens opvraagbaar zijn. Vandaar dat ik de begrenzingen aangaf. Die zijn bepaald niet misselijk. Daarnaast leg ik uit dat de regionale systemen veel lacuneuzer zijn dan de landelijke. Dat doe ik omdat in alle betogen van de Kamerleden het verzoek terugkwam: stop met die landelijke uitwisseling. Als ik dat doe, zeg ik de facto dat van de landelijke uitwisseling van gegevens teruggevallen moet worden op de regionale. Dat is een opmerking die

door bijna alle sprekers is gemaakt. Sterker nog, als ik de redenen waarom de Kamer mij vraagt het landelijke systeem uit de lucht te halen serieus neem, moet ik ook de regionale systemen uit de lucht halen en wel per omgaande. Ik houd hier niet zomaar een betoog met een algemene strekking om de Kamer te overtuigen; ik zeg dit ook omdat mij van verschillende kanten wordt gevraagd om het LSP uit de lucht te halen. Dat is niet zomaar een vraag -- natuurlijk ga ik straks op de gerichte vragen in -- maar het zijn wel de implicaties van de vragen die de Kamer stelt. Het is een afruil: landelijk of regionaal. Als wij het landelijke systeem uit de lucht halen, vallen we terug op regionale systemen die compleet lacuneus zijn. Het CBP stelt dat ook. Als de Kamer serieus meent dat het landelijke systeem uit de lucht moet worden gehaald omdat het niet zou deugen, moeten wij per omgaande van alle regionale systemen zeggen: exit, het is afgelopen, totdat voldaan is aan alle eisen. Dat is ook de reden en de achtergrond van de uitspraak van de voorzitter van de KNMG, de heer Nieuwenhuijzen Kruseman: het is rampzalig als het LSP uit de lucht wordt gehaald.

Ik wil nog iets melden en daarvoor sluit ik aan bij de woorden die mevrouw Dupuis sprak toen zij de heer Franken interrumpeerde. Zij hield hem voor: kijk eens, hij gaat van het regionale OZIS-systeem over op het landelijke systeem. Alsof dat een misdaad zou zijn! Het is echter volstrekt terecht. De regionale beheerders en leveranciers van het OZIS-systeem schrijven letterlijk in een brief, die openbaar is: wij kunnen niet voldoen aan de eisen van het CBP en wij kunnen het onderhoud niet meer plegen; daar kunnen wij niet aan voldoen. Als wij de graad van perfectie van het landelijk systeem willen halen, dan zullen wij over moeten gaan naar een landelijk communicatiesysteem: het LSP. Die vraag is hier dus aan de orde.

Mevrouw **Dupuis** (VVD): Er is echter geen wettelijke basis voor! Dat is ons punt. Waarom wordt er niet gewacht tot wij fatsoenlijk deze wet kunnen afhandelen? Waarom wordt niet dan pas overgegaan tot een implementatie waar de meerderheid van de Kamer zich in kan vinden? Dat is het punt!

Minister **Klink**: Dat kan ik u heel eenvoudig zeggen, mevrouw Dupuis. Dat heeft alles te maken met het feit dat deze wet de zorgverlener verplicht om aan te sluiten. Uit deze wet vloeien verplichtingen voort. Daar ligt een ratio aan ten grondslag. Als een burger, een patiënt, graag gebruik wil maken van die informatie-uitwisseling omdat het domweg veiliger en beter is en een of andere zorgaanbieder zegt dat hij daar lekker niet aan meedoet, dan beslist die zorgaanbieder over de faciliteit die wij aan de zorgvrager aanbieden. In feite zegt hij dan tegen al zijn zorgvragers dat zij daar niet aan mee kunnen doen. Door de zorgaanbieder de verplichting op te leggen om deel te nemen, scheppen wij voor de zorgvrager de faciliteit om ja of nee te zeggen. Dat vloeit uit deze wet voort. Mevrouw Dupuis zegt dat er een

wettelijke basis dient te zijn voor het bestaan van zo'n systeem en voor de mogelijkheid tot uitwisselen van informatie; dat geldt dan echter ook voor de regionale systemen. Die hebben nooit een wettelijke basis gehad, dus dat geldt voor het landelijke systeem ook niet. Vandaar dat wij via een subsidieregeling hebben gewerkt. Daar hebben wij nooit een geheim van gemaakt. Sterker nog, sinds 2004 is daar door de politiek en de Kamer -- ook door de partij van mevrouw Dupuis -- voortdurend om gevraagd.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Volgens mij gaat het om de zorgvuldigheid en de volgtijdigheid. Minister, op uw voorstel behandelen wij het wetsvoorstel nu niet, hoewel het er af en toe wel op lijkt. Op uw voorstel worden nog een paar dingen onderzocht. Dat zal in de zomer gebeuren. Wellicht kunnen wij dan ergens in september of oktober dit wetsvoorstel behandelen. Als het wetsvoorstel door beide Kamers -- dus ook door deze Kamer -- is aanvaard, nog even los van de staatsrechtelijke vragen die de heer Engels en anderen hebben gesteld, dan is er een wettelijke basis voor het landelijk schakelpunt. Maar de minister kan nu toch niet zeggen dat zorgverleners verplicht zijn om mee te doen aan het landelijk schakelpunt omdat dit wetsvoorstel daartoe oproept? Dat is wel zo, maar het wetsvoorstel moet hier eerst worden aangenomen! Dat zegt een aantal apothekers ook. Maatschappelijk is er over het systeem nog geen consensus; juridisch is er zonder goedgekeurd wetsvoorstel geen enkele formele grondslag voor het bestaan en gebruik van de uitwisseling, omdat de wet dit juist moet regelen; technisch gezien is er sprake van een ongetest landelijk systeem. Dat moet eerst allemaal in orde zijn. Dan pas kun je de verplichting voorschrijven, want dan is er een wettelijke basis.

Minister **Klink**: Hoe kan de heer Thissen nu volhouden dat het geen gecheckt systeem is? Het is aan alle kanten gecheckt! Er zijn hack-operaties op uitgevoerd, het is aan alle kanten beproefd op veiligheid. Het is dus vele malen veiliger dan de regionale systemen. Er dient inderdaad een wettelijke grondslag te zijn voordat wij de zorgaanbieders verplichten om deel te nemen. Wij verplichten op dit moment echter ook niemand. Niemand.

Mevrouw **Tan** (PvdA): Wij kunnen de minister niet helemaal volgen in de mededeling dat als je het landelijk schakelpunt zou willen stilleggen, je daarmee ook het regionale epd stillegt. Niemand van ons heeft de indruk gewekt dat de situatie rond de regionale epd's goed is. Uit de expertmeeting bleek ook dat er van alles moet gebeuren. Dat brengt mij, op dit punt van het betoog van de minister aanbeland, bij de volgende vraag. Die vraag had ik ook al aan de heer Franken. De regionale epd's moeten verbeteren en zijn inderdaad niet veilig, maar waarom moet dat via het LSP? Waarom kan dat niet via regelgeving? Waarom kunnen wij hier niet een wet behandelen waarin staat waaraan de regionale systemen

moeten voldoen en dat alle zorgaanbieders alleen mogen aansluiten op de regionale systemen die aan die voorwaarden en standaarden voldoen?

Minister **Klink**: Het blijft toch wel merkwaardig dat je een landelijk systeem dat aan alle veiligheidsvoorschriften voldoet, in elk geval vele malen beter dan de regionale, gaat verbieden en dat je voor de regionale systemen de tijd geeft om te verbeteren via regelgeving. Ik heb niet gezegd dat het via het LSP moet. De artsorganisaties en het KNMG zeggen -- dat ligt ook ten grondslag aan de overeenkomst van afgelopen november -- dat zij de regionale systemen alleen op dat niveau kunnen brengen als zij aansluiten bij het LSP. Dat zeggen dus ook de leveranciers. Ik snap werkelijk niet wat er op een LSP tegen is, als het voldoet aan alle veiligheidscriteria, en als het CBP ervan zegt dat dat het enige is wat eraan voldoet. Mevrouw Beuving zegt dat dat het enige is wat eraan voldoet. Dan kunt u toch van de minister van Volksgezondheid niet vragen om een systeem uit de lucht te halen dat aan alle veiligheidseisen voldoet, dat in feite ten goede komt aan de gezondheidszorg van mensen, aan medicatieveiligheid en intussen de regionale systemen die minder beveiligingswaarborgen kennen, intact laten?

Mevrouw **Tan** (PvdA): In het land der blinden is eenoog koning. De minister houdt een gloedvol betoog hoe veilig het LSP is. In het onderzoek van de Universiteit van Amsterdam, van de heer Van 't Noordende, zijn daarbij de nodige kanttekeningen geplaatst. Dat de regionale systemen niet veilig zijn, akkoord. Daar zijn wij het wel over eens. De vraag is alleen hoe wij tot verbetering daarvan komen en of dit moet via het LSP. Waarom kan het niet via de wet- en regelgeving? Waarom moet het langs elektronische weg en waarom kan het niet van onderop, door de regionale epd's te verbeteren? In de expertmeeting werd helemaal niet gezegd dat dit onmogelijk is. Er werd alleen gezegd dat het niet mogelijk zal zijn om van de ene dag op de andere, ineens, al die zware eisen van kracht te laten zijn. Dan klapt inderdaad de boel in elkaar. Je moet er een ontwikkelingstraject voor opzetten, zodat je het geleidelijk opbouwt. Er werd niet gezegd dat het landelijk vastleggen in wetgeving van criteria en de randvoorwaarden een onbegaanbare weg is. Integendeel.

Minister **Klink**: Ik blijf het merkwaardig vinden dat men de regionale systemen de tijd wil geven om te voldoen aan de eisen en criteria die in feite nu al gelden voor het landelijke systeem en op dit moment dus landelijk wel opgeld doen. Natuurlijk kan het via wet- en regelgeving. Ik verplicht geen enkel regionaal systeem om via LSP op te waarden. Wij doen dat via wet- en regelgeving. Ik zeg alleen dat OZIS zelf in de brief, die voor mij ligt, zegt dat men het niet gaat doen. OZIS zegt letterlijk dat men niet aan de eisen kan voldoen: In deze brief maken wij u erop attent dat de eisen die voor de landelijke communicatie zijn opgesteld, niet ook op bestaande regionale OZIS-implementaties van toepassing kunnen zijn. Naderhand wordt dit

uitgewerkt en de strekking ervan is: technisch krijgen wij dat niet voor elkaar, het enige wat wij u aanbevelen is om via het LSP te gaan corresponderen, teneinde veilig te kunnen communiceren. Waar gaat het dan over? Dat is ook mijn punt en daarvoor sluit ik aan bij de woorden van de heer Thissen. Dan gaat het dus ook over de info, die technisch pushinformatie heet, namelijk gericht aan een bepaalde adressant. Die wordt op die manier ook beter. Het enige wat dit systeem meer doet dan de regionale systemen, is de beperkte gegevens over medicatie en de huisartswaarneemgegevens landelijk beschikbaar maken, maar met veel meer veiligheidseisen dan het regionale systeem terwijl regionaal dezelfde broninformatie, dus dezelfde pushinformatie, is op te halen.

Mevrouw **Tan** (PvdA): Het lijkt mij niet doenlijk om hier een discussie te voeren over een brief, over correspondentie met mededelingen die ons niet bekend is. Ik geloof de minister wanneer hij daaruit citeert, maar ik kan niet met hem daarover debatteren als ik die brief niet zelf heb gezien en weet wat de context ervan is.

De minister vraagt wat het bezwaar is om het via zo'n landelijk systeem te doen. Ik heb in onze inbreng in eerste termijn in extenso uitgelegd wat wij de grote risico's en nadelen vinden van zo'n groot landelijk systeem: de kosten, de belasting op de uitvoering, de minder grote betrouwbaarheid. Het is bewezen dat grote systemen vaak ineffectief en veel duurder zijn. Daarom kiezen wij in principe veel liever voor regelgeving en verbetering van regionale systemen dan voor een oplossing via elektronische weg.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Op dit moment vragen de meeste fracties om een moratorium voor de ontwikkeling van het LSP. Wij komen over het LSP uitvoerig te spreken, wanneer wij het wetsvoorstel inhoudelijk behandelen. Maar wij vinden de ongelijktijdigheid wat onzorgvuldig, als de voorbereiding volle kracht vooruit gaat terwijl wij hier überhaupt nog over de wettelijke basis daarvan moeten spreken.

De minister kan er wel mee schermen dat het veilig is. Het lijkt wel alsof ik belangen heb bij NRC Handelsblad, maar feitelijk heeft iedereen in het maatschappelijk bestaan belang bij goede journalistiek. In NRC Handelsblad van afgelopen zaterdag stond een opiniestuk van de heren De Boer en Roos Lindgreen. Zij zeggen dat de minister stelt dat het landelijk epd regelmatig aan grootschalige indringerstesten wordt onderworpen met het doel de veiligheid van het epd aan te tonen. Dat kan natuurlijk niet: testen geeft slechts een beperkte mate van zekerheid over de veiligheid van een systeem. Met andere woorden, door te testen kun je niet aantonen dat een systeem veilig is, hooguit dat het onveilig is. Deze mensen zeggen dit niet zomaar; zij zijn dag in, dag uit met hun expertise bezig. Het zijn ook geen onwillige mensen. Volgens mij zit hier geen enkele onwillige senator in de zaal. Maar wij willen wel garanties, want het moet zorgvuldig gebeuren en het moet in

de juiste volgorde gebeuren. Dat is volgens mij het enige debat dat wij nu met de minister voeren.

Minister **Klink**: Die wettelijke basis heeft te maken met de verplichting om aan te sluiten. Daarvoor is de wet bedoeld. Totdat de wet is aangenomen, zal niemand worden verplicht om deel te nemen. Iedereen die mij kan aantonen dat iemand ooit verplicht is om deel te nemen aan het LSP, nou!

Wat de veiligheid van deze systemen betreft: natuurlijk vinden er indringerstesten plaats. Dat is maar goed ook, want op die manier kunnen wij op een bepaald moment de onveiligheid aantonen. De heer Thissen heeft natuurlijk gelijk. Het is in de wetenschapsleer net zo met falsificatie en verificatie: je kunt wel falsificeren en moeilijk verifiëren. Dat geldt ook hiervoor. Maar het is wel vele malen veiliger dan de regionale systemen. Dat is klip-en-klaar, volstrekt helder.

Dan komt mijn punt. Natuurlijk kunt u mij vragen om de stekker uit het LSP te halen of met een moratorium te komen. Maar dat betekent de facto dat iedereen vervolgens moet terugvallen op de regionale systemen, tenzij -- dat is mijn punt in de richting van mevrouw Tan -- u mij de kern van de overweging aangeeft waarom wij het LSP uit de lucht zouden moeten halen; een reden graag die niet geldt voor de regionale systemen.

Mevrouw **Tan** (PvdA): De reden waarom wij de voorkeur geven aan wetgeving boven de digitale oplossing hebben wij uiteengezet bij de nadelen en risico's die kleven aan landelijke systemen. Wij zijn het er allen over eens, naar ik hoop de minister ook, dat de regionale systemen die op het ogenblik fungeren bezwaren met zich brengen en dat ze moeten worden verbeterd. Het probleem is alleen dat de minister blijft vasthouden aan een digitale oplossing. Wij hebben veel meer vertrouwen in wetgeving en zien op tegen de risico's, niet alleen voor de veiligheid en de privacy, maar met name ook voor de uitvoering, die wordt belast als je grote groepen met alle behoeften bij elkaar aan één systeem koppelt, en de kosten die dat oplevert. Vandaar dat onze voorkeur heel sterk uitgaat naar wetgeving, om daarmee de regionale systemen te verbeteren. We zijn het namelijk eens met de minister dat dat beter moet, maar niet langs digitale weg.

Minister **Klink**: Niet langs digitale weg? De regionale systemen zijn digitaal, evenals het landelijke systeem. De regelgeving kennen we al via de WGBO, namelijk dat personen in kennis dienen te worden gesteld van het feit dat informatie moet worden uitgewisseld. Verder kennen we de regelgeving via de Wet BIG: je moet bevoegd zijn om die informatie überhaupt te kunnen hanteren. En we kennen de regelgeving via de Wet bescherming persoonsgegevens. Het CBP zegt over die drie regelcomplexen: die zijn wel in goede handen bij het landelijk systeem, en niet regionaal. Dan kunt u zeggen dat we niet naar een digitale oplossing zoeken, maar de regelgeving is er al, en de regionale systemen voldoen daar niet aan. De enige regelgeving die ik eraan toe wil voegen en die

in het wetsvoorstel aan de orde is, is een verplichting voor zorgaanbieders om deel te nemen. Maar al die regels, waarvan u zegt dat de regionale systemen daar eigenlijk aan zouden moeten beantwoorden -- ze doen het met andere woorden niet, dus die zouden uit de lucht moeten -- zijn wel van toepassing. Volgens het CBP zijn ze op dit moment toereikend voor de landelijke systemen. U gaat mij vragen om de stekker uit een systeem te halen dat wel regelconform is, en om door te gaan met de regionale systemen die aan al die drie regelcomplexen niet voldoen. Dat kunt u toch van mij niet vragen!

Mevrouw **Tan** (PvdA): De minister spreekt in zijn benadering een bijna onbegrensd vertrouwen uit in hoe zo'n systeem uiteindelijk uitpakt in de praktijk. Wij hebben er tot nu toe van begrepen dat de huidige problemen met bijvoorbeeld wie er toegang hebben en wie er toestemming moeten vragen aan de patiënt om die gegevens op die manier op te slaan, te maken hebben met de cultuur en de werkwijze in het primaire proces van de zorguitvoering. Men heeft verschillende interpretaties van bijvoorbeeld de wettelijke definitie van het begrip "beroepsbeoefenaren". Zijn dat artsen, of zijn dat ook nog allerlei andere soorten professionals? Of is dat misschien zelfs het ziekenhuis, of de instelling waar de zorg wordt verleend? Wij geloven niet in de digitale oplossing van de minister, maar in heldere regelgeving, natuurlijk gekoppeld aan de praktijk in de uitvoering van de zorg.

Minister **Klink**: Maar die regels die zijn er! Ze hebben er, mede op basis van het CBP, landelijk toe geleid dat er een UZI-pas is met een unieke code. Dat zit niet in de regionale systemen. Vervolgens is de regelgeving dat mensen van tevoren geïnformeerd moeten worden, iets wat je gelukkig regionaal ook kunt toepassen. De beveiligingscriteria, die van toepassing zijn op het regionale digitale stelsel, zijn beter dan het digitale regionale systeem. Dit staat overigens allemaal in de stukken van het CBP. De enige datacommunicatie die aan de wetgevingseisen voldoet -- ik herhaal mijzelf -- is het landelijke systeem. Het digitale systeem moet natuurlijk worden verbeterd, want ik noem in dit verband het medicatiedossier en het waarnemendhuisartsendossier. Maar voor de regionale systemen geldt dat er heel veel sprake is van pushverkeer, gericht geadresseerd aan iemand. Dat moet blijven bestaan, en dat is de reden waarom wij met de beroepsgroepen hebben gezegd dat we de regionale systemen gaan upgraden. Maar u zegt dat het landelijke systeem niet voldoet aan de regels, zodat de stekker eruit moet. Als u daarvoor een goede reden weet te geven, moet alles uit de lucht en houden we de postduiven over. De heer Icke, een aantal keren aangehaald, zei terecht: alles wat je eenmaal aan een systeem toevoegt, regionaal of landelijk, de planeet weet het. Als je dat doortrekt, kunnen we elke computer laten lopen. Terecht is gezegd: dan zijn we terug bij de postduiven, maar dat moet niet. Het komt aan

op de regelgeving waarom de Kamer vraagt. Maar alleen het landelijke systeem voldoet aan die regels.

De **voorzitter**: Mevrouw Tan, u krijgt het woord voor een laatste interruptie op dit punt.

**

Mevrouw **Tan** (PvdA): De minister heeft een heilig vertrouwen in het landelijk systeem zoals dat nu is. Wij horen allerlei andere geluiden. Het blijkt niet zo betrouwbaar, zo blijkt onder andere uit het rapport van de heer Van 't Noordende. Hoe het dan verder ook moge zijn, de principiële keuze gaat erom of je de verbetering van de regionale systemen per se via zo'n landelijk systeem tot stand moet brengen. Nogmaals: wij hebben groter vertrouwen in wettelijke regelingen. Zo'n landelijk systeem heeft grote bezwaren. Het begint met het medicatie- en het waarneemdossier, maar je weet niet waar het eindigt.

Minister **Klink**: Het zal altijd via een AMvB gaan.

Mevrouw **Tan** (PvdA): We hebben in de Kamer juist een grote discussie over hoe het nu zit met die AMvB en over wat de Kamer nu wel en niet kan met de voorhangprocedure. Daarnaast hebben we ook verwezen. Dat is dus ook nog maar de vraag. Je zet dus de deur open en weet niet waar het eindigt. Bovendien dreigt het systeem hiermee heel erg groot en veelomvattend te worden. We hebben al gewezen op alle nadelen en risico's die daarmee gepaard kunnen gaan en op de vraag waar de effectiviteit, de efficiency en de controle op de budgettering dan blijven. Is het niet veel beter om dit via de wetgeving te regelen, waarbij je de regionale systemen van onderop intact laat, maar wel bindt aan landelijke criteria en standaarden? Daardoor wordt de controle op wat er gebeurt veel beter dan die nu is.

Minister **Klink**: Over de wet- en regelgeving zijn we het eens. Het moet inderdaad via wet- en regelgeving. Zoals ik al zei: we hebben de WGBO, de Wet bescherming persoonsgegevens en de Wet BIG. Die moeten van toepassing zijn. Het enige systeem dat daaraan beantwoordt, is het landelijke systeem. Het regionale systeem heeft zijn meerwaarde op onderdelen en zal inderdaad moeten worden geüpgrade naar dat niveau. Dat ben ik met u eens. Als u nu zegt dat u de stekker uit het landelijke systeem wilt trekken, zeg ik van mijn kant dat, gegeven de door u zo gewaardeerde landelijke wettelijke regels, het regionale systeem uit de lucht zou moeten. Ik ga een landelijk systeem dat aan regels beantwoordt niet uit de lucht halen om vervolgens een regionaal systeem dat daar niet aan beantwoordt vrij baan te geven. Dat is niet omdat ik zo eigenwijs ben. Ik zeg dit vanwege de patiënt die niet op die regionale systemen kan vertrouwen en dat misschien ook niet doet.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Ik gooi ook nog wat stenen in de vijver. Ten eerste had de minister het over een bericht van de heer Kruseman, de

voorzitter van de KNMG. Toevallig heb ik hem nog niet zo lang geleden gesproken en hij heeft tegen mij iets heel anders beweerd. Ik denk daarom dat het niet handig is om mensen te citeren die geen officiële brieven hebben geschreven.

Ten tweede had de minister het over een brief van Stichting OZIS, maar hier zit natuurlijk ook een belang van OZIS achter. Dat speelt mee in het hele spel. OZIS heeft geïnvesteerd in het LSP en deze stichting moet dus ook kiezen welke kant zij opgaat. Dat heeft dan toch ook weer te maken met de verplichting. De minister zei dat aansluiting nog niet verplicht is. Nu sta ik hier als senator en niet als huisarts, maar ik heb heel recent een brief gekregen waarin staat dat ik me nu moet aansluiten bij het LSP, omdat ik anders de €5000 subsidie mis ga lopen. Ik weet dus niet zo goed of er nu wel of niet een verplichting is.

Ik denk dat het hele zorgveld behoefte heeft aan een veilige infrastructuur. Mogelijk kan het LSP dat bieden, maar dan vooral voor het pushverkeer. De minister zei het net ook al: in de expertmeeting heeft de heer Van Boven, eigenlijk tot verbazing van velen, gezegd dat het LSP daar ook geschikt voor is. Dat is een van de punten; maak dan eens duidelijk op welke manier dat dan kan! Daar is namelijk behoefte aan. Wij horen echter dat het LSP instabiel is. In Nijmegen werkten men ermee, maar daar heeft men het teruggedraaid omdat het systeem instabiel is. Dat is zorgelijk. Als je regionaal begint met pilots en een systeem dan langzamerhand opwaardeert, kom je er misschien. Het moet niet zo dwingend van boven opgelegd worden. Dat is ook een belangrijk punt.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Kan een LSP functioneren zonder wettelijke basis? Dit is een principiële vraag. Kan er in het verkeer tussen zorgaanbieders onderling iets ontwikkeld worden over burgers in dit land die soms patiënt zijn, zonder dat daaraan een wettelijke basis ten grondslag ligt? Bovendien moet de minister deze Kamer niet misverstaan. Wij willen het LSP niet uit de lucht halen, maar dit wetsvoorstel ordentelijk met de minister behandelen en daarna afwegen of wij "ja" of "nee" zeggen. Zo ontstaat de wettelijke basis. De minister vertelt hier geen onzin. Ik luister namelijk goed naar wat hij zegt. Zijn argumenten deugen, maar hij moet ons niet in de schoenen schuiven dat wij de stekker ergens uit willen trekken. Wij behandelen dit wetsvoorstel nu namelijk niet inhoudelijk. Wij stellen echter wel de fundamentele vraag of iets al ontwikkeld kan zijn en verder ontwikkeld kan worden zonder wettelijke basis, dus zonder finale afweging in deze Kamer. Mevrouw Tan overweegt in dit kader dan ook een motie in te dienen. Wij willen graag hierover van gedachten wisselen met de minister.

Mevrouw **Dupuis** (VVD): Wij zitten in een enorm dilemma. Ik heb namelijk het gevoel dat de minister, mijn medewoordvoerders en ikzelf elkaar niet begrijpen. Ik doe nog één poging om uit te leggen waarom wij hier nu staan. Wij willen weten wanneer het wetsvoorstel komt. Wij vragen de

minister namelijk om met een voldragen, volwassenen en hernieuwd wetsvoorstel te komen. Van het oude wetsvoorstel dat door de Tweede Kamer is aangenomen, is immers gebleken dat het nog onvoldragen was. Wij vragen de minister dus om een voldragen wetsvoorstel. Daar willen wij dan nog eens goed naar kijken. Wij willen namelijk de risico's en de profits afwegen. Meer verlangen wij niet. Wij moeten ons dus niet laten verleiden tot een debat over de ins en outs van het epd, want daarover is veel meer buitengewoon interessants te zeggen, maar dat is nu niet aan de orde.

Minister **Klink**: Ik kom via een looping terug op dat laatste, namelijk dat het niet aan de orde is. Hier is namelijk de inbreng van velen aan de orde, namelijk dat er een moratorium dient te komen voor het landelijk schakelpunt. Ik reageer daarop. Als er volgens de Kamer redenen daarvoor zijn, dan kabel ik direct alle redenen met een multiplier effect naar de regionale systemen toe en is mijn opmerking dan ook daar. Ik wil namelijk niet met een lacuneus systeem werken dat uiteindelijk risicovoller is voor patiënten om dat landelijk systeem uit de lucht te houden. Dat was mijn opmerking en vandaar de uitweiding.

Ik kom nu terug op de vragen. Mevrouw Slagter heeft gelijk met haar opmerking over de heer Kruseman. Ik citeerde hem. De Kamer moet van mij aannemen dat ik zijn woorden gisteren letterlijk zo genoteerd heb, maar laten wij afwachten wat hij zelf hiervan zegt.

Een andere vraag ging over OZIS. Voor zover ik weet, heeft OZIS geen belangen in het landelijk systeem. Bovendien was er een opmerking over de subsidie. Wij geven inderdaad subsidie. Ik wil helder daarover zijn. De Tweede Kamer heeft mij vorig jaar gevraagd om die subsidie met een jaar te verlengen, als ik het mij goed herinner. De Tweede Kamer wil die subsidie dus teneinde de zorgverleners in staat te stellen aan dat betere systeem te voldoen. Dat is de reden voor die subsidie. Wij kunnen inderdaad kijken in hoeverre die subsidie verlengd kan worden als mocht blijken -- en inmiddels blijkt dat -- dat die verplichting niet per 2011 gaat gelden. Ik wil met alle genoegens daarnaar kijken.

Er werden ook terechte opmerkingen gemaakt over de pushinformatie. Die informatie is gericht en geadresseerd en zou via het LSP moeten kunnen lopen. Bij de afwegingen die samen met de experts werden gemaakt, vroegen sommigen zich af of dit kan. Als ik mij goed herinner gold dit ook voor de heer Van Boven. Het kan dus wel. Dit is een meerwaarde voor dat gerichte, digitale verkeer. Daar komt dus geen derde aan te pas, dat moge duidelijk zijn.

Ik heb zo-even stilgestaan bij de pullinformatie. Die is nu al breed beschikbaar. In de regio Haaglanden is deze bijvoorbeeld al bij veel apothekers en huisartsenposten beschikbaar. Mijn inschatting is dat de dilemma's daar dus ongeveer hetzelfde zijn als landelijk.

De heer Thissen stelde dat het LSP geen wettelijke basis heeft. Hij heeft gelijk daarin. De regionale systemen hebben die echter ook niet,

want niemand wordt verplicht om daaraan deel te nemen. Er is onderzoek gedaan naar de wettelijke grondslag voor de regionale systemen. Dat heeft echter niet met dit wetsvoorstel te maken, maar met de drie andere wetten die ik zo-even noemde en dan met name de Wet bescherming persoonsgegevens. Daarom werd dat onderzoek gedaan. Mevrouw Beuving van het CBP zegt dat ook. Op de uitkomsten zal ik nu niet ingaan. Men zal pas worden verplicht om deel te nemen aan het LSP als de wet is aangenomen. Ik geef toe dat de subsidie verwarrend kan werken. Wij moeten daarbij zorgvuldig onze woorden kiezen. Dat ben ik met de Kamer eens. Tot die tijd is niemand verplicht om daaraan deel te nemen. De patiënt zal overigens nooit verplicht worden om daaraan deel te nemen, ook niet nadat de wet is aangenomen. Het is immers een faciliteit die wij aanbieden. Om die faciliteit te kunnen aanbieden, moet wel elke zorgaanbieder meedoen. Daarom willen wij hen daartoe verplichten. Het zal mij niet gebeuren dat een apotheker beslist of iemand al dan niet aan het medicatiedossier gaat meedoen omdat hij bijvoorbeeld kan zeggen dat hij niet aan het LSP meedoet. Dat wil ik niet, want ik wil dat iedereen die faciliteit krijgt aangeboden. Dat kan alleen maar bij de gratie van het feit dat de intermediairs het ook daadwerkelijk aanbieden. Vandaar de wettelijke verplichting. Die gaat echter niet in dan nadat wij daarover met elkaar hebben gesproken, voor zover die al ingaat. Ik ben blij dat de heer Thissen zegt dat hij het LSP niet uit de lucht wilt halen. Misschien is die dreiging dan uit de lucht, wie weet.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Dit vind ik te veel Engels voetbal: de bal hard naar voren schoppen en dan denken dat hij er wel in gaat. Dit is een beetje wishful thinking.

De vraag of wij het LSP uit de lucht gaan halen of niet, wordt beantwoord als wij hier een ordentelijk debat over het desbetreffende wetsvoorstel voeren. Tot die tijd maant deze Kamer tot voorzichtigheid, zorgvuldigheid, prudentie en wellicht ook tot vertraging, temporisering of een moratorium op alle verdere voorbereidingen daarvan. De minister kan het echter niet omdraaien. Als ik een redelijke opmerking maak, kan hij niet zeggen dat ik ervoor ben dat het LSP er is en dat wij dat niet uit de lucht hoeven te halen. Dat gaat te ver. Ik wil eerst met de minister een debat over de inhoud voeren. Dat doen wij echter nu niet, want wij spreken nu alleen maar over de brief van de minister van 6 mei.

Minister **Klink**: Ja, want de wet komt nog en daarin wordt men verplicht om al dan niet deel te nemen. Het hangt inderdaad van de Kamer af of deze verplichting ontstaat of niet.

Mevrouw Dupuis wil het over de wet hebben. Ik gaf al aan waarom ik daarover niet ben uitgeweid: ik ben er echt bang voor dat de Kamer het LSP uit de lucht gaat halen. Nogmaals, daarop kom ik niet terug.

Dan het punt dat de wet onvoldragen zou zijn. Dat is niet zoets van "mijn hemel, nu overkomt mij iets met die wetgeving". Helemaal

niet. Ik heb een debat gehad met de Tweede Kamer. Zij heeft een amendement ingediend waardoor voor de zorgverzekeraar een uitzondering wordt gemaakt om aan gegevens te komen. Ik heb de Tweede Kamer gevraagd of zij het goed vindt als wij daarover aan de Raad van State en het College bescherming persoonsgegevens advies vragen. De Raad van State en het CBP zeggen beide dat dit amendement eigenlijk niet zo'n geweldig idee is. Ik zal dus aan de Tweede Kamer een wetswijziging voorleggen. Als deze wetswijziging daar is behandeld, kom ik bij de Eerste Kamer terug. Dan is het inderdaad mogelijk dat het amendement uit de wereld is of dat er is gecorrigeerd door de wetswijziging. Dat is het eerste wat in de Kamer aan de orde was.

Het tweede wat in de Kamer aan de orde was, is een amendement van de fractie van de VVD. De heer Zijlstra zag graag in het patiëntendossier een vinkje opgenomen als bepaalde informatie niet in het dossier is opgenomen omdat de patiënt bijvoorbeeld vindt dat informatie over hiv of een psychische aandoening of iets dergelijks niet in het waarnemingsdossier zou moeten. Wij hebben de Raad van State om advies gevraagd en dat zal binnenkort naar de Kamer worden gestuurd. Daaruit kan worden afgeleid dat de raad niet wild enthousiast is over dat idee.

Het derde wat in de Kamer een rol speelde, was het feit dat de Kamer wilde dat er een strafrechtelijke bepaling zou komen waardoor iemand de bevoegdheid zou kunnen worden ontzegd om zijn beroep uit te oefenen als hij misbruik maakt van de patiëntgegevens, bijvoorbeeld door in te loggen terwijl hij dat niet hoorde te doen omdat er geen behandelrelatie was. Deze drie dingen liggen straks nog in de Tweede Kamer voor. Daarom verzoek ik deze Kamer om dat eerst te mogen behandelen. Daarna kom ik dan bij deze Kamer terug met de wet. Dat zeg ik ook tegen de heer Engels. In die wet is dan in feite de geaccepteerde correctie of aanvulling van de Tweede Kamer verwerkt.

Mijn volgende reden om voor te stellen om de wet nu nog niet te behandelen, heeft te maken met het feit dat ik nog twee dingen wil doen. Dat heb ik ook in mijn brief gemeld. Ik wil kijken in hoeverre het mogelijk is om een postcodegebied aan te wijzen. Nu kan een patiënt zeggen dat hij helemaal niet meedoet. Hij kan ook zeggen dat alleen die en die zorgaanbieders zijn gegevens mogen krijgen. Het zou echter iets makkelijker zijn als je een postcodegebied kunt aanwijzen, zodat alleen de aanbieders die in een bepaalde regio wonen daartoe in staat worden gesteld. Overigens krijg je dan wel heel rare dingen, bijvoorbeeld dat dwars door Rotterdam een lijn wordt getrokken. Daardoor ontstaat dan het probleem dat je niet meer naar de apotheek aan de overzijde kunt gaan zonder dat hij de medicatiegegevens moet ontberen.

Het tweede punt dat ik wil bekijken, is in hoeverre sms-notificatie mogelijk is. Logt een zorgaanbieder in, dan zal volgens dit systeem direct een sms worden verstuurd waaruit blijkt dat

iemand op het systeem inlogt. Waarschijnlijk wordt daarbij ook vermeld wie dat dan is.

Dat zijn twee extra waarborgen die ik wil inbouwen teneinde de Eerste Kamer het comfort te geven dat het nog veiliger is dan het nu al is. Maar het zou zomaar kunnen dat de Tweede Kamer, die dit wetsvoorstel steunt, zegt: ja, wacht even, wij zijn helemaal niet voor zo'n postcodebegrenzing. Dan zit ik met het gegeven dat ik hier toezeg dat die postcodebegrenzing of die sms-notificatie wellicht wel zou kunnen en dat deze Kamer op die voorwaarden akkoord gaat met de wet, maar dat de Tweede Kamer zegt: dat doen we niet. Dan kom ik in een rare spagaat. Om die reden hebben we gezegd: laten we dit eerst even uitzoeken en dan het wetsvoorstel behandelen in deze Kamer.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Voorzitter. Als ik het goed begrijp, zegt de minister nu dat hij het wetsvoorstel hier nog niet ter behandeling aanbiedt, omdat er nog enkele wijzigingen komen die hij eerst met de Tweede Kamer wil bespreken. Dat kan ik me indenken. De minister kondigt een aantal novellen aan. Een punt waarover de minister maar even moet nadenken, is of we toch niet een inhoudelijke discussie met hem over het wetsvoorstel moeten hebben, omdat wij nog andere opmerkingen zouden kunnen maken waardoor het wetsvoorstel weer aangepast moet worden. Als je gaat herzien, doe het dan direct goed en neem alle kennis en ervaring van ons ook mee.

Minister **Klink**: Ik ben daar graag toe bereid. In de Tweede Kamer hebben we vaak voordat wetgeving aan de orde is een algemeen overleg, waarin er heel grondig op wordt ingegaan. Ik zet alles wat ik nu betoog, graag op papier om dat de grondslag te laten zijn van een overleg, dat wat mij betreft zeer binnenkort kan plaatsvinden. Dat is geen enkel probleem.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Ik kom er in tweede termijn op terug. Ik wil graag dat de minister daarin meeneemt wat hij daarvan de consequenties vindt richting het veld. Hoe wil hij dat communiceren, zowel naar de burger als naar de zorgverleners en de zorgaanbieders?

De **voorzitter**: Ik zal er ook voor waken dat u straks nog iets hebt voor de tweede termijn. Daarom vraag ik de leden om zich te beperken bij de interrupties en de minister zijn betoog te laten afmaken.

**

Minister **Klink**: In die nadere brief zal ik er graag op ingaan wat datgene wat wij nu overlegd hebben, voor implicaties heeft voor communicatie met het veld, patiënten, enz. Dat doen we graag. Nogmaals, het gaat hier niet om geloofsartikelen, het gaat om goede wetgeving en weten wat je doet ten behoeve van de patiënt.

Dan kom ik op de antwoorden op de vragen van mevrouw Dupuis. We hebben inderdaad geen brieven op naam geschreven, maar aan de bewoners van een pand. We hebben hierover ook

uitvoerig met de Tweede Kamer gesproken. Dat heeft alles te maken met het feit dat een meting van die omvang een enorme voorbereidingstijd vergde, zoals men kan begrijpen. De omvang was enorm. Het is akelig om te zeggen, maar ik herinner mij nog heel goed dat een van de ambtenaren op mijn kamer zei dat wij vanwege die voorbereidingstijd 20.000 mensen hadden aangeschreven waarvan wij toen al wisten dat zij overleden zouden zijn, en dat heb ik niet gewild.

Mevrouw **Dupuis** (VVD): Dit is echt heel moeilijk. Ik denk dat we beter het debat kunnen stoppen en nog eens bedenken hoe wij verder moeten. We gaan nu weer over allerlei inhoudelijke dingen spreken.

Minister **Klink**: U hebt hier zelf naar gevraagd.

Mevrouw **Dupuis** (VVD): Je kunt er ook heel anders naar kijken. U had helemaal geen haast moeten hebben in november 2008, want het wetsvoorstel moest nog door de Tweede Kamer en door de Eerste Kamer. Waarom die haast? Het is totaal onbegrijpelijk dat toen die actie is gevolgd. Ik zal ook met een motie komen dat het nog een keer beter gaat, want dat was gewoon geen goede manier. Uw antwoord slaat eigenlijk niet op wat onze bezwaren zijn. U was gewoon te vroeg en u doet allerlei dingen terwijl er nog geen sprake is van een mooie en goed doordachte wet, die is aangenomen door de beide Kamers. Dat is ons punt.

Minister **Klink**: Ik herhaal opnieuw dat deze wet de verplichting regelt voor een zorgaanbieder om aan te sluiten en via de kanalen van het LSP te communiceren. Deze wet regelt alleen die verplichting. Ik wijs mevrouw Dupuis erop dat talloze regionale systemen, waarbij gegevens zijn opgeslagen en gecommuniceerd, nooit zijn gemeld aan de patiënt. Wij hebben een landelijke infrastructuur ter beschikking gesteld en we hebben het de patiënt in elk geval allemaal gemeld. Mevrouw Dupuis moet nu niet doen alsof regionale systemen allemaal knusse systemen zijn waarmee een paar straten in Woerden gemoeid zijn. Het betreft qua omvang zo'n beetje de hele regio Haaglanden. Daarbij heeft zich nooit iemand druk gemaakt over het feit dat er geïnformeerd moest worden. Wij hebben dat wél gedaan om tegemoet te komen aan wat in de WGBO staat, hoewel zelfs dat niet hoeft. De WGBO stelt namelijk alleen dat op het moment dat gegevens uitgewisseld moeten worden, de patiënt geïnformeerd moet worden. De WGBO stelt niet dat het maken van een document of dossier gemeld moet worden. Dat is ook niet nodig, want dat is een wettelijke verplichting. Gegeven het feit dat het dossier aangemaakt wordt en dus, voor zover patiënten dat willen, bij de bron benaderbaar is, hebben wij dat aan patiënten gemeld met de mogelijkheid om daar "nee" tegen te zeggen. Daarbij komt dat du moment dat voor de eerste keer gegevens worden gecommuniceerd, betrokkenen dat te horen krijgen met de

uitdrukkelijke mededeling dat ze alsnog bezwaar kunnen aantekenen.

Mevrouw **Dupuis** (VVD): De minister heeft tientallen miljoenen -- ik denk zelfs dat het al in de honderden miljoenen loopt -- uitgegeven om een systeem als dit op te tuigen. Tegelijkertijd is de adequate en bijpassende wet echter nog niet tot stand gekomen. Ons probleem is dat het ministerie aan de gang gaat, terwijl de wettelijke goedkeuring door de Kamers er niet is. Dat is ons probleem!

De heer **Thissen** (GroenLinks): Ik sluit aan bij wat mevrouw Dupuis zegt; volgens mij is dat ook de kern waarom het gaat. In dit soort debatten over de zorg en gegevens van burgers die soms patiënt zijn, gaat het om zorgvuldigheid en borging. Misschien is de minister er in zijn enthousiasme mede de oorzaak van dat er langzamerhand in de maatschappij, en dus ook in de Eerste Kamer, politiek verzet of in ieder geval vraagtekens bij dit wetsvoorstel zijn gerezen. Dit is niet omdat wij onwillig zijn, maar omdat de volgtijdelijkheid voortdurend onder druk staat. De minister informeert in 2008, voorafgaand aan de behandeling in de Tweede Kamer, alle burgers in dit land. Na behandeling in de Tweede Kamer gaan de voorbereidingen vervolgens gewoon door, terwijl wij in de Eerste Kamer nog het pad van de zorgvuldigheid doorlopen. Tegen mijn partijgenoten zeg ik: in ieder geval in dit dossier is alvast bewezen dat de Eerste Kamer ertoe doet. Hoewel wij de zorgvuldigheidseisen in acht nemen, gaat de minister gewoon door met de voorbereiding. Burgers in dit land en allerlei organisaties die een vereniging van burgers vormen, krijgen het gevoel dat hun zorgvuldige positie ten opzichte van de overheid op een kwetsbaar gebied als de zorg niet voldoende geborgd is. Om die reden is dit debat omgeven met emotie en dit wordt steeds erger als wij niet over de inhoud moeten praten. Met de handrem op mijn stembanden wil ik niet over de inhoud praten, omdat het over de brief van de minister gaat. Het belangrijkste is dat de minister nog een keer een brief schrijft, dat wij adequaat het debat na het zomerreces over de inhoud voorbereiden en dat de minister zich tot die tijd onthoudt van verdere voorbereidingen. De paniek wordt, mede door de handelwijze van de minister, alleen maar groter. Bij de Zorgverzekeringswet was dat ook al het geval. Het lijkt er een beetje op dat het ministerie van VWS er een patent op heeft om vooruitlopend op debatten in de Eerste Kamer al allerlei publieksinformatieve acties te ondernemen. Dat is gewoon niet goed!

Minister **Klink**: ik herken mij hier totaal niet in. Vindt de heer Thissen dat een wettelijke grondslag nodig is voor de regionale systemen en voor het regionaal uitwisselen van verkeer?

De heer **Thissen** (GroenLinks): Natuurlijk is dat wettelijke systeem daarvoor nodig! Als burger van dit land heb ik echter al jarenlang niet gemerkt dat het problematisch is dat mijn huisarts iets opschrijft of noteert in het digitale regionale systeem. Omdat

er nu gewerkt wordt aan een landelijk schakelpunt en een landelijk epd -- dat is op zich allemaal goed; daar gaat het niet om en dat debat willen wij graag met u voeren -- wordt echter de vraag opgeroepen met welke zorgvuldigheid wordt gewaarborgd dat niet de een of andere malloot aan mijn patiëntsystemen kan komen, waarna ik bij een hypotheekverschaffer geen hypotheek krijg omdat bij mij een ziekte is geconstateerd. Dat soort borgingen is iets simpels en daar werken burgers mee, omdat zij die ervaring hebben in ketens, bijvoorbeeld met de Belastingdienst en uitkeringsinstanties, waardoor dingen misgaan. De Nationale ombudsman heeft herhaaldelijk aangegeven dat hij niet tegen dit soort systemen en ketenuitwisselingen is, maar dat dit wel geborgd moet worden. Die zorgvuldigheid willen wij ook. Daarom voeren wij dit debat met u. We willen dit zorgvuldig doen; punt.

Minister **Klink**: Ik wil het nog wel een keer herhalen: die wettelijke eisen zijn er. Ik noem de Wet bescherming persoonsgegevens, de Wet BIG en de WGBO. Het CBP zegt dat de regionale systemen lacuneus zijn als je die naast de wettelijke eisen legt. Het voorliggende wetsvoorstel gaat over de vraag in hoeverre men verplicht moet deelnemen. De heer Thissen vraagt een wettelijke grondslag voor het bestaan van een verwijzindex. Als hij wil dat die landelijk een wettelijke basis heeft, geldt dat ook voor regionale systemen. Ik zie namelijk niet in waarom een patiënt wiens gegevens in Groot-Haaglanden uitgewisseld worden, een andere bescherming moet krijgen dan landelijk.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Daar heeft de minister volslagen gelijk in. Wij hebben hier ook een debat gevoerd over de verwijzindex voor risicojongeren. Het finale debat werd hier gevoerd voordat de verwijzindex er kwam, ondanks het feit dat enkele fracties en een paar senatoren van de PvdA daar bezwaren tegen hadden. Dat is juist de volgtijdelijkheid: eerst het debat, de wettelijk grondslag, en dan doen. Dit ministerie, met deze minister voorop, doet gewoon voortdurend iets voordat de Eerste en Tweede Kamer in debatten een finaal oordeel hebben gegeven. Daar heeft deze Kamer bezwaar tegen.

Minister **Klink**: Ik herhaal nogmaals: de wetgeving en de waarborgen zijn er. Er zijn gewoon drie wetten! Anders had het CBP nooit kunnen zeggen dat de regionale systemen niet deugen. Die wetten zijn er, ook voor de verwijzindex! Het enige wat wij regelen is het feit dat men verplicht moet aansluiten, om de patiënt een aanbod te kunnen doen of hij wil meedoen aan een elektronisch medicatiedossier teneinde de veiligheid te verbeteren. Men mag zelf kiezen of men dat doet, maar ik wil niet dat een zorgaanbieder dat voor mij beslist. Daarvoor is deze wetgeving. De wet is er dus al!

De heer **Engels** (D66): Even voor mijn goed begrip. De minister schrijft in zijn brief dat hij een

advies van de Raad van State heeft gekregen over het onderhavige wetsvoorstel, 31466. Dat advies van de Raad van State leidt tot een verdere aanpassing van hetzelfde wetsvoorstel. Ik wil alleen maar weten of de minister het voorliggende voorstel, waarvoor hij uitstel vraagt, wil veranderen.

Minister **Klink**: Ik wil het wetsvoorstel op één punt veranderen, namelijk de uitzonderingsbepaling voor de verzekeraar. Daarnaast verwees ook de heer Franken. Op twee andere punten wilde de Tweede Kamer een amendement indienen, maar toen heb ik gezegd: laten wij eerst even kijken bij de Raad van State en het CBP. Ik heb de Tweede Kamer beloofd daarop terug te komen. Het zou kunnen dat die Kamer dan alsnog een amendement wil indienen.

De heer **Engels** (D66): Dat is mijn vraag. Als het voor de minister al duidelijk is dat het aanhangige wetsvoorstel moet worden veranderd, hoe gaat hij dit dan volgens rationele wetgevingslogica doen met inachtneming van de grondwettelijke bepalingen? Dat wil ik weten.

Minister **Klink**: Er staan mij enkele dingen voor ogen. In wil aan de Tweede Kamer melden dat, gelet op het voorgestelde amendement, op basis van de adviezen van de Raad van State en het CBP de uitzonderingsbepaling voor verzekeraars geschrapt dient te worden. Mede gelet op de woorden van de heer Franken kan ik hierbij ook wel een beetje verwijzen naar de Eerste Kamer. Ik kom daartoe met een voorstel voor een wetswijziging. Vervolgens zal ik de Tweede Kamer aanraden om een conceptamendement op twee andere fronten niet in te dienen. Ik wil Nictiz vragen om te verkennen in hoeverre het mogelijk is om een sms-notificatie in te voeren en een regionale begrenzing aan te brengen, zodat mensen als het ware een postcodegebied kunnen kiezen. Dat punt heb ik mede meegenomen op basis van de expertmeetings alhier. Dat vergt geen aanpassing van de wet maar van de regelgeving, de onderliggende ministeriële regeling. Die wil ik, gegeven het feit dat wij dicht op elkaar zitten, ook langs de Tweede Kamer laten gaan. Dan kom ik hopelijk bij de Eerste Kamer terug met de mededeling dat de wet veranderd is op het punt van de verzekeraars en dat de Tweede Kamer zich kan vinden in een wijziging van de regeling dan wel de AMvB die het mogelijk maakt om de patiënt meer keuzemogelijkheden te geven. Dat wetsvoorstel wil ik volledig aan de Eerste Kamer voorleggen. Ik begrijp dat mevrouw Slagter dan wil inventariseren welke punten hier nog meer leven om die gelijk te kunnen meenemen. Dat wil ik graag doen.

De heer **Engels** (D66): Nog even voor mijn begrip. Het voorstel dat nu voorligt, blijft hier liggen. De minister komt met een nieuw, aangepast voorstel. Behandelen wij straks dus twee wetsvoorstellen of kan het nu voorliggende voorstel weggegooid worden zodra de minister een nieuw voorstel heeft?

Minister **Klink**: De heer Engels weet het wellicht beter dan ik, maar in mijn beleving geldt het volgende. Er ligt nu een wetsvoorstel. Ik kom met een wijzigingswetsvoorstel in de richting van de Tweede Kamer. Dat zal tegelijkertijd hier aanhangig zijn.

De heer **Engels** (D66): Dan hebben wij straks dus inderdaad twee wetsvoorstellen tegelijkertijd te behandelen, namelijk het oorspronkelijke voorstel en het wijzigingsvoorstel van de minister.

Minister **Klink**: Ik denk dat het formeel zo ligt, ja.

De heer **Engels** (D66): Zo komen wij weer terug bij de logica.

De heer **Franken** (CDA): In aansluiting hierop de volgende vraag. Ik ben natuurlijk geboeid door de rationele wetgevingslogica van de heer Engels. Het is een heel mooie uitdrukking, al zit er iets dubbelop in. De minister zegt toe met een novelle te komen. Mevrouw Dupuis sprak al van novelleren. Ik denk echter niet dat dit zo kleurrijk is dat het op aquarelleren zal lijken! Ik denk dat het iets anders is. Er komt volgens mij een wijzigingswet, een tweede wijzigingswet op de Wet burgerservicenummer in de zorg in verband met de elektronische informatie-uitwisseling in de zorg. Wij hebben dan twee wetsontwerpen gezamenlijk ter behandeling voorliggen. Ik onderstreep dat punt van de heer Engels. Heb ik dat goed?

Minister **Klink**: Ik denk het wel.

De **voorzitter**: Ik heb begrepen dat de minister heeft toegezegd om overleg met de Kamer te voeren om te bekijken of de Kamer nog elementen wil inbrengen. Dat is een toezegging gedaan aan mevrouw Slagter.

**

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Ik wil een voorstel van orde doen. Wij hebben het nodige gezegd en beweerd. Er zijn toezeggingen gedaan. Er zijn ook misverstanden gerezen. Misschien moeten wij even een pas op de plaats maken. Mijn voorstel is om de partijen de mogelijkheid te geven om in tweede termijn te reageren. Er zijn ook nog drie moties die ingediend moeten worden. Ik wil vervolgens de minister de tijd geven om daarop te reageren om vervolgens de beraadslaging te heropenen.

De **voorzitter**: Ik wil de leden vragen om de minister wel de gelegenheid te geven om zijn betoeg af te maken.

**

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Dat is ook mijn voorstel. Ik denk echter niet dat wij er zo uitkomen. Mijn voorstel is om alles op een rijtje te zetten. Er komen ook nog drie moties aan ter kennisgeving van de minister. Ik vraag de minister om op alles te reageren. Vervolgens bekijken wij hoe wij verder moeten gaan. Ik vraag de minister om schriftelijk te

reageren. Dat kan natuurlijk niet vandaag. Ik denk dat het al ambitieus genoeg is om van volgende week uit te gaan.

Minister **Klink**: Ik liep zo-even mijn antwoorden langs. Ik ben het eens met mevrouw Dupuis. Op het moment dat ik een aantal details behandel, zwerven wij weg van de essentie. Voor zover mevrouw Slagter bedoelt aan mij te vragen om op de drie moties schriftelijk te reflecteren, teneinde daarna het debat op een later tijdstip te openen: daarin kan ik mij heel wel vinden.

De **voorzitter**: Betekent dit dat mevrouw Slagter de beraadslaging nu wil beëindigen en dat het er alleen nog maar om gaat om de minister in kennis te stellen van de voorgenomen moties? Mevrouw Slagter vraagt aan de minister om op een gepast moment schriftelijk op de moties te reageren? Is dat het voorstel?

**

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Het voorstel is om de minister tijd te geven om op de moties te reageren en op de dingen die hier zijn gezegd. Ik denk met name aan het wetgevingstraject, dat voor ons nog niet helemaal duidelijk is, ook hoe het staatsrechtelijk in elkaar steekt. Daarbij hoort ook een bericht richting het veld. Daarop kan de minister reageren.

De **voorzitter**: Mag ik het dan zo verstaan dat u zegt: geef de Kamer de gelegenheid om de moties in te dienen; wij kunnen dan het debat hier beëindigen? Verder vragen wij aan de minister om op gepaste tijd schriftelijk te reageren op de ingediende moties. Is dat uw voorstel namens de commissie?

**

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Dat is het voorstel dat ik doe.

Minister **Klink**: En "beëindigen" betekent dan "opschorting"?

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Wij dienen de moties in, maar wij houden die aan tot de minister erop heeft gereageerd. Wij hebben gesproken over "gepaste tijd", dit betekent natuurlijk dat dit zo snel mogelijk moet gebeuren, maar ook dat wij de minister de tijd willen geven om er goed naar te kijken en adequaat te kunnen reageren.

De **voorzitter**: Als ik het goed begrepen heb, zegt u: wij willen hier een aantal moties indienen. Wij houden die aan tot de minister heeft gereageerd op de inhoud ervan. De minister kan dit binnen een beperkt aantal weken doen. Dan kan de Kamer zich beraden op de vraag of dit aanleiding geeft tot verdere discussie. Wij beëindigen dan dit debat, schorten de beraadslaging op en komen daarop terug nadat de minister schriftelijk heeft gereageerd. Zo kunnen wij een Babylonische spraakverwarring voorkomen en kan eenieder zich

nog eens helder voor ogen stellen welke posities aan verschillende zijden worden ingenomen.
**

De heer **Franken** (CDA): Nog een vraag over de rationaliteit van een en ander. Hoe nemen de leden van de Kamer dan kennis van de moties?

De **voorzitter**: De moties worden nu ingediend. Daarbij wordt al aangegeven dat ze niet in stemming worden gebracht, maar worden aangehouden. Op het moment dat de minister schriftelijk heeft gereageerd op de inhoud van de moties, zal de commissie moeten beslissen of de moties worden ingetrokken of dat ze in stemming worden gebracht. De minister krijgt een beperkt aantal weken de tijd, laten wij zeggen dat hij voor het zomerreces reageert.
**

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Als ik naar de leden van de commissie kijk, zie ik dat wij de periode tot aan het zomerreces -- zo'n vijf of zes weken -- te lang vinden. Dit zou best binnen twee weken mogelijk moeten zijn.

Minister **Klink**: Ik ken de strekking van de moties natuurlijk niet, maar dit lijkt mij wel een goede streefdatum.

De **voorzitter**: Ik ben ingenomen met het feit dat mevrouw Slagter aan de blik van de leden van de commissie kan zien dat zij een periode van twee weken voldoende achten. Ik stel voor, aan de minister te vragen binnen twee weken een reactie op de ingediende, aangehouden moties te geven.
**

De heer **Franken** (CDA): Ik heb voor de derde keer moeite met de rationaliteit. Hoe gaat dit debat daarna verder? Blijft het een debat over de brieven? Dan wachten wij ook nog op de beantwoording van de vragen. Dit loopt ook naast elkaar. Wij krijgen straks twee wetten en wij hebben nu ook twee procedures.

De **voorzitter**: Ik laat dit nu graag aan de wijsheid van de commissie over. Ik stel voor dat wij in tweede termijn uitsluitend gelegenheid geven tot het indienen van de moties. Wij geven degenen die gebruik willen maken van het spreekgestoelte om een motie in te dienen, daarvoor de ruimte. Wij zullen dan vervolgens vaststellen dat de moties zijn ingediend en zullen worden aangehouden tot de minister schriftelijk heeft gereageerd. Op het moment dat hij schriftelijk heeft gereageerd en de vragen heeft beantwoord -- of dat parallel loopt of niet -- zal de commissie zich beraden op de voortgang van de behandeling in de Kamer.

Ik geef voor de tweede termijn het woord aan mevrouw Dupuis.
**

*N

Mevrouw **Dupuis** (VVD): Voorzitter. Zoals afgesproken, lever ik geen inbreng in tweede termijn behalve de motie die ik zojuist bij u heb neergelegd.

*M

De **voorzitter**: Door de leden Dupuis, De Graaf, Biermans, Swenker, Tan en Slagter-Roukema wordt de volgende motie voorgesteld:

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de toestemmingsprocedure inzake weigering door burgers om hun gegevens in het epd te laten opnemen op diverse punten ontoereikend is gebleken;

overwegende dat hierdoor een grondwettelijk recht van de burger, namelijk privacy, geschaad is of dreigt te worden;

verzoekt de regering om, indien een epd na eventuele aanvaarding van het wetsvoorstel in welke vorm dan ook te zijner tijd zou worden ingevoerd, te voorzien in een nieuwe procedure voor toestemming respectievelijk weigering door burgers inzake opname in het dossier, en deze procedure ter goedkeuring aan de Kamers voor te leggen,

en gaat over tot de orde van de dag.

Zij krijgt letter J (31466).

**

*N

Mevrouw **Tan** (PvdA): Voorzitter. Onze motie heeft te maken met de juridische status-quo van het wetsvoorstel. Nu de wettelijke basis in de lucht is komen te hangen, moeten de verdere werkzaamheden en de uitvoeringsvoorbereiding worden getemporiseerd, totdat duidelijker is wat de wettelijke basis is.

*M

De **voorzitter**: Door de leden Tan, Hamel, Dupuis, Slagter-Roukema, Thissen en Engels wordt de volgende motie voorgesteld:

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de regering per brief van 6 mei 2010 (31466, H) zonder nadere tijdsaanduiding een wetswijziging heeft aangekondigd inzake het elektronisch patiëntendossier, waar het Landelijk Schakelpunt (LSP) onderdeel van is;

overwegende dat voor een wetswijziging van dergelijke orde behandeling door de Tweede Kamer noodzakelijk zal zijn;

overwegende dat momenteel geen inzicht bestaat in de opvattingen van de regering in de periode vanaf 9 juni 2010, waardoor verdere onzekerheid ontstaat over de inhoud van de genoemde voorgenomen wetswijziging;

constaterende dat in de ontwikkeling van het LSP reeds meer dan 100 mln. is geïnvesteerd, terwijl ongewis is hoeveel de totale kosten zullen bedragen;

van oordeel dat in het licht van de geschetste onzekere wettelijke status majeure investeringen en onomkeerbare beslissingen ter zake van het epd en het LSP nu onverantwoord zijn;

verzoekt de regering, alle voorbereidende activiteiten voor het epd en specifiek de ontwikkeling van en investering in het LSP op te schorten,

en gaat over tot de orde van de dag.

Zij krijgt letter K (31466).

**

*N

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Voorzitter. Mijn motie betreft de zorgen die ik heb richting de burgers over alles wat zich rondom dit dossier afspeelt. Er wordt in gepleit voor een goede voorlichting aan de burgers.

*M

De **voorzitter**: Door de leden Slagter-Roukema, Dupuis, Tan, Koffeman, Thissen, Van den Berg, Engels, Franken en Ten Hoeve wordt de volgende motie voorgesteld:

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de ontwikkeling van het l-epd geen wettelijke basis heeft en dat die wettelijke basis ook nog enige tijd op zich laat wachten;

overwegende dat de minister op 2 november 2008 alle burgers van Nederland per brief informeerde over het l-epd en daarbij heeft aangegeven dat men bezwaar hiertegen kon aantekenen en op welke wijze dat diende te gebeuren;

overwegende dat sindsdien de ontwikkeling van het l-epd vertraging heeft opgelopen en er sinds de brief veel is veranderd, waardoor het voor burgers veelal onduidelijk is waartegen bezwaar is aangetekend dan wel of bezwaar aantekenen nog mogelijk is;

verzoekt de regering, een communicatieplan op te stellen in overleg met de relevante veldpartijen (vertegenwoordigers van patiënten/consumenten en zorgaanbieders), waarin zij de stand van zaken toelicht en duidelijkheid geeft over het vervoltraject,

en gaat over tot de orde van de dag.

Zij krijgt letter L (31466).

Voordat wij de beraadslaging sluiten, wil de heer Engels nog een opmerking maken.

**

De heer **Engels** (D66): Voorzitter. Met het oog op de schriftelijke informatie die wij krijgen van de minister, wil ik hem vragen om de vraag mee te nemen of het niet beter zou zijn om het voorstel 31466 dat hier ligt, toch niet in te trekken en integraal mee te nemen met het wijzigingsvoorstel dat eraan komt. Dan zouden wij ook voor de nog aankomende gedelegeerde wetgeving een adequatere basis hebben. Ik zou graag een antwoord van de minister willen hebben op die vraag, niet nu, maar in die brief. En dan liefst een antwoord waarin staat: nou, dat is helemaal niet zo gek!

De **voorzitter**: De minister wil dringend nog een mededeling doen?

**

Minister **Klink**: Voorzitter. Ik voldoe graag aan dat verzoek, maar dat duurt dan wel zeven weken, zeg ik er als grapje bij.

Het was een poging tot een geintje, voorzitter.

De **voorzitter**: Wij wachten het antwoord van de minister in schriftelijke vorm af.

**

De beraadslaging wordt gesloten.

Sluiting 17.45 uur.

!Lijst van besluiten en ingekomen stukken!

*N

Lijst van besluiten:

De Voorzitter heeft na overleg met het College van Senioren besloten om:

- a. de plenaire behandeling van de volgende hamerstukken te doen plaatsvinden op 1 juni 2010:
 - Samenvoeging van de gemeenten Bodegraven en Reeuwijk (32243);
 - Samenvoeging van de gemeenten Lith en Oss (32244);
 - Samenvoeging van de gemeenten Margraten en Eijsden (32245);

b. de plenaire behandeling van het volgende hamerstuk te doen plaatsvinden op 1 juni 2010 (onder voorbehoud):

Wijziging van diverse wetten op of in verband met het terrein van VWS, teneinde wetstechnische gebreken te herstellen en andere wijzigingen van ondergeschikte aard aan te brengen (Reparatiewet VWS 2010) (32364);

c. de plenaire behandeling van de volgende brief te doen plaatsvinden op 1 juni 2010:

Brief van de minister van VWS van 6 mei 2010 inzake gebruik burgerservicenummer in de zorg in verband met de elektronische informatie-uitwisseling in de zorg (31466, H);

d. de stemming over het volgende wetsvoorstel te doen plaatsvinden op 1 juni 2010:

Voorstel van wet van de leden Ten Hoopen, Slob en Van der Burg tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht, de Leegstandwet, en enige andere wetten in verband met het verder terugdringen van kraken en leegstand (Wet kraken en leegstand) (31560);

e. de plenaire behandeling van het volgende wetsvoorstel te doen plaatsvinden op 22 juni 2010:

Regeling van de toewijzing van een extra zetel voor Nederland in het Europees Parlement (32226).

Lijst van ingekomen stukken, met de door de Voorzitter ter zake gedane voorstellen:

1. de volgende door de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangenomen wetsvoorstellen:

Wijziging van diverse wetten op of in verband met het terrein van VWS, teneinde wetstechnische gebreken te herstellen en andere wijzigingen van ondergeschikte aard aan te brengen (Reparatiewet VWS 2010) (32364);

Wijziging van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten en de Zorgverzekeringswet, houdende maatregelen tot opsporing en verzekering van personen die ondanks hun verzekeringsplicht geen zorgverzekering hebben en beperking van het aantal zorgverzekeringen tot één per verzekeringsplichtige (opsporing en verzekering onverzekerden zorgverzekering) (32150).

Deze wetsvoorstellen zullen in handen worden gesteld van de desbetreffende commissies;

2. de volgende regeringsmissives:

een, van de minister-president, minister van Algemene Zaken, ten geleide van de Verantwoordingsbrief 2009 (griffiennr. 146455);

een, van de minister van Buitenlandse Zaken en de minister van Defensie, ten geleide van het verslag van de Raad Algemene Zaken en de Raad Buitenlandse Zaken van 26 april 2010 (griffiennr. 146315.01);

een, van de minister van Buitenlandse Zaken, ten geleide van het jaarverslag Faunafonds 2009 (griffiennr. 146436);

een, van alsvoren, ten geleide van het verslag van de Raad Algemene Zaken en de Raad Buitenlandse Zaken (incl. Ontwikkelingssamenwerking) van 10 mei 2010 (griffiennr. 146411.01);

een, van alsvoren, ten geleide van de 2 fiches die werden opgesteld door de werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen inzake Verordening betreffende o.a. Europese milieueconomische rekeningen (griffiennr. 146457);

een, van alsvoren, houdende mededeling van de briefwisseling houdende een verdrag met het IAEA inzake een technische bijeenkomst over "Removal of Spent Nuclear Fuel (SNF) and Radioactive Waste from Andreyeva Bay and Strategies for Handling Sunken Objects Containing SNF in the Arctic Ocean", 24-26 februari 2010 te Den Haag; Wenen, 18 januari 2010 en houdende een Overeenkomst tussen het Wasserverband Netterdenscher Kanal en het waterschap Rijn en IJssel inzake het gemaal Kandia; Doetinchem, 8 december 2008 (griffiennr. 146482);

een, van de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, inzake kopieverstrekking beantwoording TK-vragen van 22 april 2010 over motie van St. Eustatius (griffiennr. 146448);

een, van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, ten geleide van de publicatie Kerncijfers 2005-2009 (griffiennr. 146463);

een, van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, ten geleide van het advies Onderwijsraad Verzelfstandiging in het onderwijs I (griffiennr. 146470);

een, van de minister van Financiën, ten geleide van het Beheersverslag Belastingdienst 2009 (griffiennr. 146462);

een, van alsvoren, ten geleide van het Financieel Jaarverslag 2009 (griffiennr. 146464);

een, van de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, houdende het besluit inzake wijziging van het Besluit milieueffectrapportage 1994 en enkele andere AMvB's (griffiennr. 146459);

een, van alsvoren, inzake onderzoeken milieuaansprakelijkheid (griffiennr. 146475);

een, van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, inzake voorhangprocedure Ontwerpbesluit onderstand BES (griffiennr. 146429);

een, van alsvoren, inzake meizending SUWI (griffiennr. 146465);

een, van alsvoren, ten geleide van het jaarverslag 2009 (griffiennr. 146452);

een, van alsvoren, ten geleide van de Jaarverslagen DNB en AFM over 2009 (griffiennr. 146446);

een, van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, ten geleide van het Jaarbeeld 2009 IGZ (griffiennr. 146477);

een, van alsvoren, inzake VWS-verzekerdenmonitor 2010 (griffiennr. 146476).

De Voorzitter stelt voor, deze missives voor kennisgeving aan te nemen. De bijlagen zijn neergelegd op de afdeling inhoudelijke ondersteuning ter inzage voor de leden;

3. de volgende missives:

een, van de Algemene Rekenkamer, ten geleide van de Publicaties Verantwoordingsdag (griffiennr. 146453);

een, van het Sociaal en Cultureel Planbureau, ten geleide van de SCP-publicatie Beperkt aan het werk (griffiennr. 146478).

De Voorzitter stelt voor, deze missives voor kennisgeving aan te nemen. De bijlagen zijn neergelegd op de afdeling inhoudelijke ondersteuning ter inzage voor de leden;

4. de volgende geschriften:

een, van I.V.IJ., inzake problemen met de overheid (griffiennr. 146444).

Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden van de commissie voor Justitie;

een, van drs. J.P. te C.s.S., inzake zijn boek over Schiphol (griffiennr. 146442);

een, van J.A.v.S. te M., inzake bonusplan voor de burgers (griffiennr. 146467).

Deze geschriften worden van belang geacht voor de leden van de commissie voor Verkeer en Waterstaat.

De Voorzitter stelt voor, deze geschriften voor kennisgeving aan te nemen.